

בירור הלכה בעניין הצבוע ששמועתו רעה

עקב הרגישות והצניעות שבנושא כאוב זה
קונטרס זה מיועד אך ורק לרבנים ותלמידי חכמים בעלי השפעה

מרדכי זאב
באאמו"ר הרה"ח ר' אליהו נטע
גודלסקי

מומלץ להאזין לקו המערכה ברשע הנבל אליעזר ברלנד וחבר מרעיו

"קו ברסלב"

0723724433

ניתן לשמוע חלק מדברי הכפירה הנוראים (שחלקם הקטן הובא בקונטרס) בשלוחה מס' 212

כמו"כ אפשר לקבל את הקונטרס החשוב

"ובערת הרע מקרבך"

וחומר חשוב נוסף בעניין המאבק

בכתובת האימייל: 5237243@GMAIL.COM

תגובות והערות לקונטרס זה יתקבלו בברכה

בכתובת האימייל: MG00110011@GMAIL.COM

תוכן העניינים

ה.....	דברים אחדים.....
י.....	פרק א' – דינו של אליעזר ברלנד ודין קבלת השמועות.....
י.....	הבהרה נחוצה – אזהרת חז"ל.....
י.....	לתאבון ולהכעיס.....
יא.....	לא טובה השמועה.....
יג.....	צורבא מרבנן דסני שומעניה.....
טז.....	אם הרב דומה למלאך ה'.....
יז.....	האי מאן דסני שומעניה.....
יח.....	דעת מרן החתם סופר.....
יט.....	החילוק בין קול שאינו פוסק לשמועות רעות.....
כא.....	דין הפורק מעליו מלכות שמים.....
כב.....	שמועות שמועות.....
כג.....	דברי המינות והאפיקורסות בה' ובתורתו.....
כה.....	דיני מין ואפיקורס.....
כז.....	לימוד זכות על התמימים והמוטעים.....
כז.....	צעקת אמונתנו הקדושה.....
כח.....	פרק ב' – החובה להבדילו לרעה ולהרחיקו בשתי ידיים.....
כח.....	החובה להבדילו מביננו לרעה ולהרחיקו בשני ידיים.....
כט.....	עונשים שלא מן הדין מפני צורך השעה.....
לא.....	התייראו מן הצבועים.....
לא.....	מפרסמים את החנפים.....
לב.....	אזהרת חכמינו ז"ל הקדושים.....

- פרק ג' – המחפים או אינם מונעים דבר עבירה..... לג
- המחפים על דבר עבירה..... לג
- לפני עוד לא תתן מכשול..... לג
- אפרושי מאיסורא..... לו
- הרימו מכשול מדרך עמי..... לח
- לא תעמוד על דם רעך..... לט
- ואהבת לרעך כמוך..... מא
- זעקת אבותינו שבטי קה – הכזונה יעשה את אחותינו..... מב
- פרק ד' – קבלת העדות שנעשתה בבי"ד..... מה
- גביית עדות שלא בפני בע"ד..... מה
- דין מוסר שיש ממנו פחד מות..... מו
- לאפרושי מאיסורא אי"צ לקבל עדות בפניו..... מח
- גביית עדות נשים..... מח
- בית דין הקבוע בעיר..... מט
- גילוי דעת הדיין לפני גביית העדות..... נ
- שנאת הדיין..... נא
- היפוך דברי העד..... נא
- זכות הדיינים שיעשו סייג לתורה..... נא
- פרק ה' – עוולות חמורות נוספות מבית היוצר של הרשע..... נג
- עצותיו הרעות וסחיטת כספים..... נג
- הכנסת כלה והבאת שלום בין איש לאשתו וההיפך..... נד
- אליעזר מרים יד בתורת משה ופונה לערכאות של גוים..... נה
- דין המיצר לציבור ומצערן..... נו
- סוף דבר – לא לעזוב את המחלוקת..... נח

דברים אחדים

בגלות המר הזה שנפלנו מטה מטה, הגיענו בעוונותינו דבר נורא ומבהיל שלא היה עולה על דעת אנוש, מכה אשר לא כתובה בתורה, אשר עמד רשע ושמר 'אליעזר ברלנד' שם רשעים ירקב, שמכונה בפי תלמידיו וכך קורא את עצמו – "הרב", שעשה מעשים בזויים ומכוערים אשר גם בין הרשעים עולה הוא ברשעו. ואם ברשעים סתם אמרו (ב"ק צ"ב ע"ב) 'הניחו לרשע ויפול ברשעו', אכן הרשע הלזה כגודל רשעו מתכסה בטלית ובאיצטלא של צדיק גדול ונורא, מהלך בגדולות ונפלאות ממנו, ובאמרו שאין כמוהו לצדקות ושהוא צדיק הדור, הוא דורש שכולם צריכים לבא אליו ולשמוע בקולו ככל אשר יאמר.

והנה מזה כמה שנים כבר יצאו עליו שמועות רעות בזה אחר זה, איך שעבר על אביזריהו דגילוי עריות ואף איסורי כריתות ומיתת ב"ד לא פעם ולא פעמיים, ומחמת זה שהיה עליו צו הסגרה על עניינים אלו ברח לחו"ל, וגם בגלותו ממדינה למדינה נוספו עליו עוד שמועות נוראות ומבחילות באופן מבהיל, עד שכשהיה ביוהנסבורג הילכו השמועות שעבר על אביזריהו בפרהסיה, ורבים מתלמידיו שהיו שם ראו זאת ומודים בזה.

השמועות האלו על אדם שנחשב והחשיב עצמו לצדיק גרמו חילול ה' גדול מבהיל על הדעת, לא היה כזאת מימי קדם, ובפרט עתה אחר שהודה בבית משפט במעשים מגונים מאד שעשה בדרך של תקיפה, והדברים התפרסמו בכלי התקשורת כמהירות הבזק בכל העולם.

ועוד לו זאת, הרבו עליו טענות בדיבורי כפירה נוראים, ובנתינת הוראות לתלמידיו כמה וכמה דברים כנגד ההלכה ובהם איסורי דאורייתא. במעלליו הוא מאמלל אנשים בשידוך זוגות בחוסר דעת, ומאידך מחריב בתים בישראל כשעפ"י גחמותיו ודמיונותיו הוא מורה לזוגות שחיים באהבה ושלוש להתגרש, ועוד הרבה דברים חמורים שרבים מהם מפורטים בקו ברסלב קחם משם.

ורשע זה נקרא חסיד ברסלב ונקרא תלמידים של הרבה מגדולי חסידי ברסלב זצ"ל, וחלק גדול משיבושיו ודברי הכפירה שלו הוא ממה שמעוות מסלף ומשבש בשכלו מכתבי רבינו הקדוש מוהר"ן ותלמידיו הקדושים, אך באמת מאות אנשים מכל החוגים: חסידים ליטאים וספרדים נסחפו אחריו, אם ע"י התעמולה והפרסומת שעושים עבורו, ואם ע"י שהוא בעצמו מושך וסוחף אנשים אליו בכוחות הנפש שיש לו ואין לרוב בני אדם (מה שקוראים 'כריזמה'), ולכן בעיה זו איננה רק של חסידות ברסלב אלא של כלל הציבור.

והנה על אף שהרבה מתלמידיו אחרי שהכירו ברשעו עזבוהו ב"ה לאנחות, אכן יש רבים מהתלמידים והסובבים אותו שיודעים היטב כל הנעשה והם עומדים ומחפים עליו. מהם אשר מכחישים את השמועות לגמרי, ומהם אומרים

שהיות ולא נתברר הדבר בבי"ד הרי הוא מוחזק בכשרות ובצדקתו [ובאמת הוא ואנשיו אשמים בזה שזה זמן רב שלא קם בי"ד קבוע ומפורסם שמוכן לדון בזה, מכיוון שהם גברי אלמי, וכמה וכמה יש שכבר ניזוקו מהם באופנים קשים כידוע, וברור הדבר שעל כל בי"ד שיקום יטפלו טענות שוא והבל לדחות את תוקפו וסמכותו, וכפי שאכן עשו בהמוניהם אחר שלאחרונה התיישבו בי"ד לדון בדבר וכדלהלן, והרי גם אם יקומו ר"ן ראשי סנהדראות לפוסלו יאמרו שאין בהם ממש והריהם כקרח ועדתו כנגד משה רעיא מהימנא].

אכן האחרון הכביד, אחרי שחלק מתלמידיו המציאו ואף הדפיסו ופרסמו ברבים תורות נפולות כולן מינות ואפיקורסות, שצדיק גדול כמוהו פועל תיקונים ומציל את עם ישראל בעוונותיו. רחמנא ליצלן רחמנא לשיזבן. וכפי שהם עצמם מודים, ובאחד מספריהם אף רשום כך מפורש בהקדמה, תורות אלו גם הן משל "הרב" ולא של התלמידים, ומסתבר כן, שזוהי דרך הרשעים וכמו שכתב רבינו בחיי על הפסוק (בראשית מ"ב כ"א) אבל אשמים אנחנו על אחינו וז"ל "זה דרך הצדיקים כשחוטאים מודים בדבר ומצדיקים עליהם את הדין, ודרך הרשעים שחוטאים ואומרים איננו חטא, הוא שכתוב (זכריה י"א ה') אשר קניהן יהרגן ולא יאשמו" עכ"ל, ועיין שם ברש"י בזכריה "מלכי הגויים שאגלם לתוכם זה מוכרם והקונה הורג ואינו נותן ללבו שיהיה לו אשמה בדבר".

וב"ה לא אלמן ישראל, וכבר יצאה מחאה נוראה מגדולי זקני אנ"ש, ובראשם הרה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, וכמה אברכים יקרים השליכו נפשם מנגד במסירות נפש כפשוטו לעמוד בפרץ, וב"ה גדלה המערכה והקימו את קו ברסלב, ובזה לוחמים נגדם ומשמיעים את דבר ה' ברמה, טוענים כנגדם ומקהים שיניהם, ואף מלקטים פנינים חמורים מדברי הכפירה שלו ועוד דברים חמורים ששומעים את אותו רשע בקולו, ומהקלטות אלו לבד אפשר להבין גודל רשעו שהוא כופר בו.

אכן גם לאחר פרוץ המערכה וגילוי הדברים הנוראים, ישנם עדיין הרבה אנשים יראים ושלמים וביניהם גם תלמידי חכמים גדולים אשר רואים לדבר זר שיהא מותר להאמין לשמועות אלו, ובפרט כשמדובר באדם המוחזק כל השנים לת"ח גדול וצדיק שהעמיד תלמידים הרבה, ובפרט שקירב הרבה רחוקים, וכן מפורסמת התאמצותו משך הרבה שנים בעבודות ה' באופן מופלא ובהתלהבות נוראה, ועל כן אין נפשם יכולה לסבול שיחשדוהו בחמורות ושיצאו כנגדו במחלוקת ובמלחמת אש דת השערה בחרב ובחנית.

ובאמת לכאורה יש בזה כמה פליאות גדולות, איך מקבלים לשון הרע ועוד לוחמים עפ"י הלשון הרע ועושים מעשה לבזות לחרף ולגדף מנהיג בישראל שהוא ידוע כצדיק ותלמיד חכם מופלג ורבים השיב מעון ועשה הרבה בעבודת ה', ובפרט שחסידי ברסלב חייבים לו הכרת הטוב שהרי התייגע הרבה במסירות נפש בזמן שהגבול לאומן היה סגור והוא הביא רבים לציון רבינו הקדוש, והפליאה גדולה איך מקבלים עליו לשון הרע וחושדים אותו בחמורות שבחמורות מה שאפילו על איש פשוט אם הוא יהודי כשר אסור לחשדו ולקבל עליו לשון הרע.

ואף שנאסר ע"י המשטרה והורשע על ידי בית המשפט והודה בעצמו על חלק גדול ממה שהאשימו אותו, הרי אין אדם עושה עצמו רשע, ועוד, שהרי בוודאי אין לבית משפט אזרחי את הסמכות של התורה, ואיך אפשר לקבל דבר רע על אדם מישראל עפ"י בית משפטם שאינו כדין ישראל, וא"כ כיון שכל מה שידוע נגדו הם שמועות פורחות באוויר, איך אפשר לקבלם בתוקף כדברים מבוררים בלי בירור הגון ע"י בית דין כשר ובשני עדים כשרים שיעידו בפני הבעל דבר, והרי אפילו על אדם פשוט וכשר לא היינו אומרים עליו שהוא בעל עבירה על סמך זה, ובפרט כשמדובר בעניין "הרב" שהוא ידוע כבעל יכולת להעלים דרכיו ע"י בלבול דעת בני אדם שיחשבו עליו דברים בלתי מובנים, וא"כ ודאי שיש מקום שסיבב איזה דבר שיחשבו עליו כזאת.

אני כותב כל זאת בזמן שהתמיהה היא עלי, על מה שפתחתי את דברי באופן המוחלט שהוא רשע, גם לפני שהדבר נתברר בבית דין קבוע ומפורסם ואיך אני כותב כזאת.

והתמיהה מתחזקת שבעתיים אם לוקחים בחשבון גם את הסובבים אותו. שהרי מדובר באדם שלכא' רבים צריכים לו לשמוע דברי תורתו ושיעוריו, ואפילו עכשיו כשהוא בבית האסורים הוא מוסר שיעורים מדי פעם ובכל שיעור שמתפרסם תלמידיו ממש שמחים בזה כמוצא שלל רב, וכן הוא עונה לשואליו עצות והדרכות בתורה ויראת שמים, ובכל חפציהם שצריכים שואלים אותו – גם עכשיו במצב הנוכחי.

ויש רבים יראים ושלמים שטוענים, אפילו אם נניח שיש לו בעיות, ואפילו אם יש ממש בדברי החשדות שחושדים אותו, הרי צריך להתחשב עם כל הקהילה הגדולה שלו שמונה אלפי נפשות, ובזה שרודפים את רבם רודפים גם אותם, והם לא חטאו ולא עשו מאומה, האיש אחד יחטא ועל כל העדה יצא הקצף? ובפרט שרובם הם בעלי תשובה שאין להם לאן ללכת ואל מי לפנות ואין מי שיקבל אותם, ואיך לא חסים ומרחמים עליהם אנשים נשים וטף, ועוד, שהרי נפשם קשורה בנפש "הרב" ואין להם שום חיות רק ממנו, ונפשם משתוקקת לראות אותו ולקבל ממנו את התלהבותו והחשק שנותן – ששום זר לא יבין זאת – החום וההתלהבות שמקרין אל הסובבים אותו. ולזאת באה הטענה, שצריך לרחם עליהם שאין להם את רבם ורודפים וחולקים עליו ובזה מחרפים ומבזים את כל חברי הקהילה, וצריך לראות להשקיט את הרעש והמחלוקת שעליו ושיוכלו בני הקהילה ליהנות מרבם ללא בושה וכלימה וללא קול וצווחה רק בהשקט בטוב ובנעימים.

אולם למרות כל התמיהות והתהיות הללו, ראיתי צורך לפרסם חובת הרחקת הרשע הלזה מקרב ישראל, היות ונתברר אצלי בעזרת ה' עפ"י הש"ס והפוסקים: א'. איך שצריך לחשוש אל השמועות ולהחזיק אותו לרשע. ב'. שאסור ללמוד ממנו. ג'. גם ברור לכל מבין גודל החורבן ליהדות החרדית בכללותו באם ישאירו את "הרב" להנהיג את קהילתו בטוב ובנעימים, ואם לא ילחמו כנגדו יש בזה משום פריצת גדר נוראה שאין כמוה. ד'. שידוע גודל החורבן שעושה לבני הקהילה בעצמם אשר האמת היא שהרחמנות הנכונה והאמתית עליהם היא לפקוח את עיניהם

שיבינו את גודל הרשעות שעושה להם. וכל זה בפרט לאחר שנתברר שכל העוסקים להגדיל את שמו של הרשע יודעים את גודל רשעותו ורובם אין מאמנים בו כלל, וכל התעמולה הם עושים רק לתועלתם להרוויח כסף וכבוד והשפעה פוליטית או חשבונות אחרים, או בגלל שנתפסו לאמונות כוזבות שהצליחו לחדור בליבם איך ש"הרב" הוא "הצדיק" והוא "תיקון כל העולמות" בלי שום קשר למעשיו ולהתנהגותו, ולכן עוסקים בתעמולה זו בכל נפשם ומאודם בלי טעם ודעת.

ועל כל הנ"ל כתבתי קונטרס זה הבא לענות על הצורך שיהיו הדברים מבוררים בעזרת ה' יתברך מהש"ס והפוסקים כראוי, ויתבררו כאן כל הדברים הצריכים בירור, גם כתבתי דברים פשוטים שרק מכיוון שטוענים הרבה טענות הבל ומפיצים אותם בתרועה רמה – צריך לבררם בבחינת "זכור מאחר שבא להשכיחו", וכן יש דברים פשוטים שאפילו תינוקות של בית רבן יודעים אותו, אך מאחר שיש הרוצים לערבב האמת ולשבש צריך לחזור עליה לקיים פשיטותה, ובעזרתו יתברך גם בזה אקיים "ואדברה בעדתיך נגד מלכים ולא אבוש".

והנה הרבה מדברי נאמרו כבר בקו ברסלב, אך לענ"ד יש צורך לכפול הדברים, הן מטעם שהרבה קוראים בדבר הנכתב יותר מאשר שומעים לדבר הנשמע, והן מכיוון שבדבר הנכתב יכולים לראות המראה מקום ולעיין בישוב הדעת.

ובפרט לתלמידיו נצרך הדבר יותר, אחר ש"הרב" השריש בלבם שאין גדול ממנו וכל חכמי ישראל בעיניהם כקליפת השום נגדו, ולכך אינם יכולים לקבל תוכחה נגדו משום רב וגדול, ובעין שכתב החפץ חיים (כלל ד' במ"ח סקל"א) שבדבר שאינו מפורסם בישראל לאיסור צריך שיהיה המוכיח אדם נכבד שראוי לסמוך עליו, או אפילו אם אינו נכבד כ"כ והוא מראה לו בספר שאסור, ולכך בדברים אלו שאני כותב ומראה מקום מהש"ס והפוסקים ראוי להם לקבל הדברים.

ורואה אני מקום להבהיר, שהנה בדרך כלל בכל ויכוח בהלכה, אם טוען הכותב על הקודם לו, מביא הטוען את דברי קודמו ומקשה ומביא ראיות כנגדו, גם במקום שלטענתו טעה זה שכנגדו, ולאור זאת אולי יהיו מי שיתמהו שלא נהגתי כך, אכן באמת כל זה אמור רק כשהמו"מ הוא סביב הש"ס והפוסקים, אך היות ובנידון זה כבוד התורה ירד פלאים גם בזה שמוציאים חוברות וקונטרסים שבהגיעם למקום שצריך לברר עפ"י הש"ס והפוסקים מעלימים עיניהם לגמרי וכותבים דברי הבל, ע"כ אין לי מה להביא דבריהם, אלא אכתוב כפי שלפי ענ"ד נצרך לסתור את דבריהם.

ובזה אתחיל לכתוב בעזרתו יתברך כמה בירורי הלכה שהתעוררתי לכתוב, מאחר שזה – בירור ההלכה – הוא הדבר הראשון המתחייב בעניין חמור כזה, ובפרט שהזהירנו רבינו הקדוש שלא לזוז מסעיף קטן בשלחן ערוך. והנה ידעתי שנוסף על מה שכתבתי יש עוד הרבה לדבר בפרשה חמורה זאת בכמה וכמה עניינים מכל ספרי הקודש

מדברי חז"ל והפוסקים ומדברי הראשונים והאחרונים ומספרי רבינו ותלמידיו, ואקווה שיבואו מושכי בקסת הסופר לכתוב ולהשלים כל הנצרך.

[הדיון ההלכתי במקורות עצמם יבוא באות זו. הבירור ההלכתי בנוגע למקרה דנן יבוא באות זו]

פרק א' – דינו של אליעזר ברלנד ודין קבלת השמועות

הבהרה נחוצה – אזהרת חז"ל

הנה הזהירו חז"ל (שבת שם) "בעוון נבלות פה צרות רבות וגזרות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענים, שנאמר על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כולו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה, מאי ועוד ידו נטויה אמר רב חנן בר רבא כו' כל המנבל פיו אפי' חותמין עליו גזר דין של ע' שנה לטובה הופכין עליו לרעה, אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא כל המנבל את פיו מעמיקין לו גיהנם כו', רב נחמן בר יצחק אמר אף השומע ושותק" וכו' ועיי"ש ברש"י.

אכן ברור ופשוט לכל בר דעת שהיינו דווקא אם מדברים בעניינים אלו שלא לצורך אלא מתוך סקרנות מיותרת לדעת מה היה ואיך היה, וכן רק במי שאין זה נוגע לו לדבר בזה, אך מה שיש הרוצים לטעון שלדבר מה שכתוב בעניין זה בתורה בכדי להבין ולהורות הוא בגדר ניבול פה, אין אלו אלא דברי שטות המופרכים מאין ספור פסוקים ואף פרשיות שלימות בתורה, נביאים וכתובים, סוגיות ארוכות בש"ס, סימנים שלמים בשולחן ערוך, ותשובות לאין מספר בכל ספרי הפוסקים. עוד רוצים לטעון שיש למנוע מלדבר בזה כיון שעיי"ז מגיעים לדבר ולחקור בפרוטרוט במה שהיה עם רשע זה ועיי"ז מדברים ניבול פה, והנה ודאי היה טוב אם היינו יכולים למנוע מלדבר בזה, אך ההכרח לא יגונה, ואדרבא, האשם בזה מוטל על זה שעשה מעשים מגונים אלו ועל כל אלו המחפים עליו ומגדילים שמו ואת האמונה בו ומדברים דברי מינות וכפירה שיש מציאות שצדיק מותר לו או שהוא מחויב לעבור עבירות רח"ל. ונראה נצחק, וכי מותר לשתוק על עקירת הדת כזו, ועל כן אם יש מקום לטענה זו, הטענה היא על המכריחים לזה.

לתאבון ולהכעיס

תחילה לכל אברר מה שמוטל עלי להוכיח את גודל רשעותו של אותו האיש אליעזר ברלנד שם רשעים ירקב, ונוכיח שמותר וחובה לקבל השמועות ואין בזה שום חשש לשון הרע ח"ו. והנה אף שהיה ראוי לפתוח בהוכחת המינות והאפיקורסות שיש בדבריו תמידין כסדרן ממש, שהרי מצד הדין העניין הזה הוא החמור יותר, כי מחמת זה דינו כמין ואפיקורס, משא"כ העובר על עריות שדינו שהוא מומר לתיאבון, וכמו שכתב החזון איש (יו"ד סימן ב' סעיף י"ח) וז"ל "שכופרים נלמד ממחלל שבת בפרהסיה או מומר לכל התורה כולה, שאפילו לתאבון הם בכלל מומרים מפני שפרקו עול תורה מעל צווארם, כ"ש הכופר שאין לו חלק בתורת משה, שאם אין אמונה אין כלום וכו', וחטא הכפירה עצמה הוי כחוטא להכעיס, שעניין להכעיס היינו שמשריש בקרבו התנגדות לשמירת מצוה מן המצות וכ"ש כשמשריש בקרבו כפירה וכו'", עכ"ל.

ברם מכיון שדברי הכפירה הוא אומר בפירוש בשיעוריו וכל אחד יכול לשמוע דברים מפורשים יוצאים מפי "הרב", והיות וקלטות אלו מפורסמים כבר בציבור זמן רב ועדיין לא ראו כלל ישראל ובתי הדין די צורך להחרימו ולהוציאו מהכלל, חייבים אנו להוכיח את גודל רשעותו מכל צד, אולי בצירוף כולם יחד – המינות והעריות, יתעוררו לבער הרע מקרבינו, ומטעם זה נתחיל מבירור ה"לתיאבון". ועוד, שצריכים לבאר ביותר את גודל הסכנה שיש בו מצד הפגיעה באחרים, שיראו עד כמה חייבים להתעורר להציל שלא יהיו עוד נפגעים ולקיים "לא תעמוד על דם רעך", ועוד טעם כעיקר שצריך להרחיב דווקא בעניין זה יתבאר לקמן בעזרתו יתברך, ע"כ צריך לכתוב שניהם, ואבוא מן "הקל" שהוא לתאבון אל ה"כבד" שהוא להכעיס.

לא טובה השמועה

מבו' בגמ' (קידושין פ"א ע"א) "אמר רב, מלקין על לא טובה השמועה, שנאמר אל בני כי לא טובה השמועה", ופירש רש"י "מי שיוצא קול עליו שהוא עובר עבירות מלקין אותו, דלא טובה השמועה לאו הוא, דכתיב בבני עלי "אל בני", לאו יש כאן על לא טובה השמועה", המשך הגמ' "מר זוטרא מקרי ליה אל בני", ופירש"י "קורא לפניו אל בני להודיע שעל לאו זה הוא לוקה", וכתב הכסף משנה (סנהדרין פכ"ד ה"ה) שאסמכתא בעלמא היא.

והדין שמלקים על לא טובה השמועה הובא לפסק הלכה ברמב"ם (שם) ובטור (חו"מ סי' ב') ובשו"ע (אבה"ע סי' קע"ח ס"כ), וז"ל הרמב"ם "יש לבי"ד בכל מקום ובכל זמן להלקות לאדם ששמועתו רעה והעם מרננים אחריו שהוא עובר על העריות, והוא שיהיה קול שאינו פוסק, ולא יהיו לו אויבים ידועים שמוציאים עליו שמועה רעה", וכתב מהרי"ק (שורש קפ"ח) על מימרא זו "דבר פשוט הוא דהיינו דוקא בקול שהרבים מסכימים עליו ואינו פוסק, שמסתמא י"ל שלא על חנם יצא קול זה".

ונראה פשוט בכוונת הרמב"ם שכתב 'עובר על העריות', שכל שעובר על הלאו של "לא תקרבו לגלות ערוה" והיינו חיבוק ונישוק וקירוב בשר לעריות (כמבו' בשו"ע שם סי' כ') הרי הוא בכלל זה, וכן מבואר בשו"ע (שם) וז"ל "אם היה מוחזק בעיניהם לחשוד על העריות, ראוי לגעור בו בנזיפה ולאיים עליו שאם לא יתנהג כשורה יבדילוהו מביניהם לרעה וידחוהו בשתי ידים, כמו שאמרו חז"ל מלקין על לא טובה השמועה, וכמו שכתב הרמב"ם בפרק כד דסנהדרין עכ"ל, ו'חשוד על העריות' ביאר המחבר (סי' כ' ס"א) שהוא זה שעובר על הלאו של לא תקרבו לגלות ערוה, ואף שכתבו שם האחרונים דעת הרמב"ן שאין זה לאו אל אסמכתא ואיסור מדרבנן הוא, מ"מ אין חולק בזה שהעובר על איסור זה הוא חשוד על העריות.

והנה פשוט שדברים אלו נאמרים על מציאות שבה ישנה שמועה בלבד ולא חשד מבורר, כי אם היו הבי"ד יכולים לברר את השמועה, לא היה זה לאו של לא טובה השמועה, אלא "על פי שני עדים יקום דבר" ואז היה לוקה על

הלאו שעבר, וע"כ ש"לא טובה השמועה" היינו באופן שא"א לברר החשד ואינו יוצא מגדר שמועה, ואעפ"כ לוקה משום לא טובה השמועה בלבד, וכדברי המהרי"ק הנ"ל "שלא על חנם יצא קול זה".

והנה בנדון שלנו יש הטוענים שיש עליו שונאים ולכך א"א לסמוך כלל על הקול כמש"כ הרמב"ם, ואי"ז נכון, כי הנה אם הטענה מצד המחלוקת שהייתה עליו לפני שנים רבות, הרי היא כבר נשכחה ברוב הימים וזה זמן רב שאינה עולה על לב, וגם שם אין המדובר כלל וכלל בכאלו שגדרם הוא "שונאים" שיש להם כלפי אותו איש שנאה בלבם, אלא לכל היותר בכאלו שמתחו ביקורת על הנהגותיו וטענו עליו טענות שאינו מתנהג כשורה וכדומה, ומה לזה ול"שנאה". ואם הטענה היא מצד הנפגעים עצמם שנפגעו קשות פגיעות חמורות שהרסו את כל חייהם וממילא אפשר להגדירם כ"שונאים", הרי ברור לכל שרוב ככל נפגעי "הרב" הם אלו שנמנו על קהל עדתו והסתופפו בצלו ועד שפגע בהם היו אוהבים ומעריצים ומקדישים וממליכים אותו בכל לב ונפש, ובוודאי שלא היה להם שום שמץ דשמץ שנאה כלפיו.

ואם מצד מנהלי מערכה קדושה זו, הנה אנשים אלו היו אנשי הקרובים אליו ביותר, ועד שהתוודעו - מפאת קרבתם - לנכונותם המוחלטת של כל אותם שמועות מחרידות, היו כולם אוהביו ומעריציו הגדולים - חלקם אף בני משפחתו, וכל המכיר אותם הכרות קרובה יודע שגם עכשיו אין בלבם שום שנאה אישית כלפיו כלל והיום מכריחים עצמם לקיים בו "משנאיך ה' אשנא" מצד הדין וההלכה, וא"כ פשוט שא"א לבטל השמועה מחמת טענה זו שנהפכו לאויבים, וגם אם היה נכון הדבר שהם בגדר "שונאים" הרי פשוט שזאת השנאה היא תוצאת הקול ולא להיפך שהקול הוא פרי שנאתם, והוא ההיפוך הגמור מקלא דאפקוהו אויבים שדיבר בו הרמב"ם שמרוב שנאתם מוצאים קול, כי הכא איירי באוהב שמוציא קול, אלא שכמו שידוע "הרב" ואנשיו רדפו אותם, ומחמת זה יש הרוצים להחשיבם כאויבים, כמו כן ידוע הסיבה לכך שרדפו, ומעולם לא נשמע שרדפו אותו ללא שידעו את הסיבה לכך.

ובאמת שמנהלי המערכה עפ"י דין אינם מוגדרים כאויבים כלל, ושייך בזה דברי התומים (סי' ז' סק"ט) שאין להשונא מחמת שראה שעבר עבירה דין שונא ומותר אפילו לדון, וא"כ ה"ה בנדון זה שאינם נקראים אויבים, כי לא עברו על דין תורה של ולא תשנא את אחיך שנאמר שאינם נאמנים בזה, ולכך הקול שמוציאים דינו כקול הכשר שחוששים לו.

ומ"מ גם אם נניח שיש לו שונאים וחלק מהם נמנים בין מוצאי הקול, הרי כל מי שמכיר מעט את הפרשייה יודע ללא כל ספק כי הקול יוצא מריבוי עצום של בני אדם, אנשים ונשים זקנים עם נערים, ומאנשים כאלו שאין ביניהם שום קשר והכרות ושייכות כלל, ממדינות שונות ומתקופות שונות, ורבים מאלו, ומדובר בעשרות רבות, אינם בגדר שונאים בשום מובן ובשום בחינה כלל וכלל, וכמה וכמה עדים כשרים יש שבאו והעידו על כל זה בב"ד (ראה פרק

ד', וכן הרבה מהנפגעים שטוענים עליו – אף שהם פסולי עדות וכפי שיתברר להלן כשרותם בנדון דידן – מ"מ מוכח מהסוגיות שקול היוצא על ידיהם הוא קול הראוי לחוש לו, וכל אלו לא הייתה להם וגם עכשיו אין להם שום שנהא עליו, ויכולים לבדוק זאת גם ע"י אנשי המקצוע הרבים והשוניים העוסקים והמטפלים באלו שנפגעו, וברור לכל הבקי בחקירות ודרישות שלא שייך להסית אנשים רבים כל כך שיבואו וימציאו יש מאין דבר שקר שלא היה ולא נברא עד כדי כך שיוכלו לשכנע כ"כ הרבה אנשי מקצוע באמיתות דבריהם. ואם כתב מהרי"ק (שם) ד"היכא שידוע לנו שהקול יצא ממי שאינו ראוי להאמינו פשיטא שאין בקול זה ממש אלא הוה קול ושוברו עמו", א"כ בנדון דידן הוא בהיפך שאנו יודעים מי הוציא את הקול והוא קול הראוי להאמינו.

צורבא מרבנן דסני שומעניה

מב' בגמ' (מו"ק י"ז ע"א) "ההוא צורבא מרבנן דהו סני שומעניה, א"ר יהודה היכי לעביד, לשמתיה (לנדותו) – צריכי ליה רבנן (ותלמידיו צריכים לו), לא לשמתיה – קא מיתחיל שמא דשמיא (וחילול ה'), א"ל לרבה בר בר חנה מידי שמיע לך בהא, א"ל הכי אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, אם דומה הרב למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו, שמתיה רב יהודה", ופירש רש"י "סני שומעניה, שיוצאים עליו שמועות רעות, צריכי ליה רבנן דאתריה דהוה רבהון, אל יבקשו תורה, הואיל וסני שומעניה הא דצריכי ליה רבנן לאו כלום הוא דמוטב דלא ילפי מיניה".

המשך הגמ' "לסוף איחלש רב יהודה, אתו רבנן לשיולי ביה, ואתי איהו (המנודה) נמי בהדיהו, כד חזייה רב יהודה חייך, אמר לא מסתייך דשמתיה לההוא גברא אלא אחוכי נמי חייך בי (לא זו בלבד שנידתני אלא אתה מגחך עלי), א"ל לאו בדידך מחייכנא, אלא דכי אזילנא לההוא עלמא בדיחא דעתאי דאפילו לגברא כוותך לא חניפי ליה (ואני מחייך ע"ז שלא החנפתי גם לאדם כמוך)", ועיי"ש מה עלה בסופו של המנודה.

וכתב הרא"ש (סי' י"א) "פירש רש"י [לכאורה צ"ל ר"ח שכן הוא בפירוש הר"ח שם] שהיה שם שמים מתחלל ע"י כגון הא דגרסינן ביומא פו. היכי דמי חילול ה' כל שחבריו מתביישים משמועתו, או דקא אמרי אנשי שרא ליה מרי לפלניא וכגון אלישע אחר שהיה מתעסק בספרי מינים ושותה במיני זמר, וכל צורבא מרבנן דהכי עובדיה מתקרי סני שומעניה".

המשך הגמ' "אמר רב הונא, באושא התקינו, אב ב"ד שסרח אין מנדין אותו אלא אומר לו הכבד ושב בביתך", פירש רש"י "בלשון הזה אומרים לו עשה עצמך כאדם שכבד עליו ראשו ושב בביתך, בלשון כבוד אומר לו, ל"א, הכבד התכבד כבודך, שתשב בביתך", המשך הגמ' "חזר וסרח מנדין אותו מפני חילול ה', ופליגא דריש לקיש, דאמר ר"ל, ת"ח שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה – כסהו כלילה", ועיי"ש עוד בסוגיא.

ולמדנו מסוגיא זו, א'. שרב יהודה [עפ"י דברי ר"י] נידה ת"ח שתלמידיו צריכים לו מכין דסני שומעניה. ב'. לדעת רב הונא מנדין אב בי"ד שסרח רק כשחזר וסרח. ג'. לדעת ר"ל ת"ח שסרח אין מנדים אותו בפרהסיא כלל. וצריך לברר אם יש מחלוקת בין רב הונא ור"ל לבין רב יהודה עפ"י ר' יוחנן.

וה"ל השו"ע (סי' של"ד סמ"ב, והוא לשון הרמב"ם ת"ת פ"ז ה"א) "חכם זקן בחכמה או אב"ד שסרח אין מנדים אותו בפרהסיא לעולם [וכתב הש"ך סקס"ה אפילו חזר וסרח כמה פעמים], אא"כ עשה כירבעם בן נבט וחבריו, אבל כשחטא שאר חטאות מלקים אותו בצנעה [וברמב"ם הוסיף בזה "שנאמר וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה, אע"פ שכשל כסהו כלילה, ואומרים לו הכבד ושב בביתך", והובא בש"ך סקס"ו], וכן כל ת"ח שנתחייב נידוי אסור לבי"ד לקפוץ ולנדותו במהרה אלא בורחים ונשמטים ממנו, וחסידי החכמים היו משתבחים שלא נמנו מעולם לנדות ת"ח, ואע"פ שנמנים להלקותו אם נתחייב מלקות או מכת מרדות, [ע"כ מהרמב"ם והמשך דברי השו"ע הם מהרא"ש והטור], ואי סני שומעניה כגון שמתעסק בספרי אפיקורוס ושותה במיני זמר או שחבריו מתביישים ממנו ושם שמים מתחלל על ידו משמתינן ליה, עכ"ל, וכן חזר השו"ע להביא (שם סמ"ג) כ"ד דברים שמנדים עליהם, (והוא מהרמב"ם ת"ת סוף פ"ו) והדבר הכ"ג הוא 'חכם ששמועתו רעה'.

ולמדנו מדברי השו"ע, שאף שהביא (מלשון הרמב"ם) שאין מנדים חכם זקן בחכמה או אב"ד שסרח וחזר וסרח בפרהסיא לעולם, מ"מ הביא (מהרא"ש) שאם סני שומעניה מנדים אותו. ומוכח מדבריו שאין מחלו' בין רב יהודה לבין ר"ל, וא"כ יש לברר מה החילוק בין דיניהם.

ומרן האריך לבאר בבית יוסף ובכס"מ את שיטת הרמב"ם, וזה חלק מתו"ד. הרמב"ם פסק כריש לקיש שאין מנדים זקן בחכמה לעולם אפילו חזר וסרח כמה פעמים, ודלא כרב אויא [כן היה גרסתו בגמרא במקום רב הונא שכתוב בגמרא דידן] שאמר מתקנת אושא שאם חזר וסרח מנדים אותו מפני חילול ה', וסבירא ליה להרמב"ם לחלק בין רב יהודה ששמת לאותו צורבא מרבנן לדברי ר"ל שאמר שאפילו חזר וסרח אין מנדים אותו, שדברי ר"ל אמורים בנשיא או אב"ד או חכם זקן שהוא מופלג בחכמה, ורב יהודה שנידה היינו בת"ח שאינו מופלג בחכמה, והוכיח כן מזה שהגמרא אמרה על רב אויא [או רב הונא] שמדבר על אב בי"ד ופליגא דריש לקיש, ור"ל אמר ת"ח שסרח, א"כ מוכח שר"ל איירי בתלמיד חכם מופלג בחכמה, ופירש מש"כ בגמרא וברמב"ם שאומרים לו 'הכבד ושב בביתך' שהיינו שמנדים אותו בצנעה.

והב"ח פירש החילוק בין ר"ל לרב יהודה באופן אחר, שרב יהודה נידה אותו צורבא מרבנן כיון שסני שומעניה חמור יותר והוא כמעשה ירבעם בן נבט, וכעין זה כתב בכסף משנה (ת"ת סוף פ"ו) בשם ספר הבתים, שכיון ששמועתו רעה יצא מכלל חכם, וגם בדברי המחבר אפשר לפרש כן בזה שכתב בהמשך דבריו 'ואי סני שומעניה' שכונתו גם על ריש דבריו חכם זקן בחכמה ולא רק על הסיפא, וכן כל ת"ח שנתחייב נידוי, וצריך לי עיון בזה.

ויש להוכיח לפרש את דברי המחבר כדברי הב"ח מדברי הרא"ש (הובא בטור חו"מ סי' ת"כ סל"א), שאחר שכתב גדר תלמיד חכם שתורתו אומנותו, כתב "ובלבד דלא סני שומעניה, דאי אין מעשיו מתוקנים יותר גרוע הוא מעם הארץ" עכ"ל, ומוכח כדברי הב"ח וספר הבתים שבסני שומעניה יצא לגמרי מגדר תלמיד חכם, וא"כ אין חילוק אם הוא זקן בחכמה או לא ותמיד מנדים אותו.

ויש לומר עוד, שאף שדין זקן בחכמה שאין מנדים אותו אף אם חזר וסרח כמה פעמים, מ"מ כל זה הוא רק כשיש עדים בלבד ולא נתפרסם הדבר, אבל בזמן שסני שומעניה, אף בלא עדים מ"מ גרוע זה יותר מאם לא התפרסם הדבר, מפני חילול השם הנורא שנגרם מזה שסני שומעניה, ולכאורה מדויק כן בדברי ר"ל שפירשם הב"י דאיירי בחכם מופלג שזקן בחכמה, שאמר ר"ל "כסהו כלילה", וזה שייך כל זמן שלא נתפרסם הדבר, שבזה שלא ינדוהו מכסים הדבר כלילה, אבל בזמן שיש קלא דלא פסיק והקולות יחרדון, הרי אין מועילים בזה שלא ינדוהו, א"כ ודאי שחייבים לנדוהו ביותר מפני חילול השם הנורא שיש בזה.

והנה בנדון אותו רשע ופוחז "הרב" אליעזר ברלנד, אמת שהוא מוחזק לגאון ות"ח, אך לאמתו של דבר מעולם לא הוכח שהוא חכם מופלג ביותר, וכמובן שאין די בזה שהוא עצמו מחזיק כך את עצמו כל השנים, ואף שבכל מקום שמגיע סוחר עמו סלים מלאים ספרים שרובם לא מוכרים אפילו אצל ת"ח מופלגים, וגם בביתו יש לו ספרייה עצומה וכולם רואים איך שמשמש בהם, מ"מ אין זה ראיה עד כמה הוא אכן מבין ומשכיל בהם בתורת חכם, ואין זה ראיה אלא שהוא חמור נושא ובולע ספרים. ונתי ספר ונחזי אנו, שהרי גלויים לפנינו מאות שיעוריו המוקלטים, ונמצאים בינינו רבים מתלמידיו לשעבר, וכולם מעידים שמעולם לא נשמע ממנו שום חידוש נפלא ומיוחד שחידש מעצמו בנגלה או בנסתר, מהלך ומערכה בסוגיא בש"ס, הכרעה יסודית ועמוקה בהלכה, או דבר כיוצא בזה – דברים שגורמים בצדק לקבוע היחס לאדם כלשהו כחכם, ורוב דבריו בשיעוריו אינם אלא ציטוט כמעט מילה במילה מהכתוב בספרי הלכה או קבלה, ולפעמים מאריך להמחיש באריכות יתרה סיפורים ומעשיות מהתנ"ך ומתולדות עם ישראל כמלמד דרדקי, אלא שהוא אומר הדברים בצעקות ובקול מלהיב ובתנועות משונות שמושכים אחריו את המון העם כנודע לכל מי ששמעו. וכל זה הוא לפני שדנים בסילופים הרבים שמגלה פנים בתורה שלא כהלכה וכדלהלן, וכן כל זה אחר ניכוי החלק הגדול משיעוריו שהוא מרבה בסיפורי חזשות וסיפורי היסטוריה ומלחמות וכו' כמו שידוע לכל שומעי שיעוריו. ומעתה, כיון שתועבותיו ומעשיו המכוערים והשפלים נודעו ברבים וגודל חכמתו בתורה עדיין לא נודע ברבים, א"כ הרי זה חוכא ואטלולא לומר עליו שדינו כנשיא ואב"ד שאין מנדים לעולם אף אם חזר וסרח כמה פעמים.

ויותר מהנ"ל, כאן מדובר באדם שמחטיא את הרבים באופן מבהיל, ולא רק בענייני עריות שבהם עוסקים עיקר השמועות, אלא בעוד הרבה עניינים ותחומים שונים, וכגון בקדושת השבת – שטענו עליו שחסידיז' עשו כמה וכמה

חילולי שבת בהוראת "הרב", וכן טומאת כהנים שהותרה לחסידיו לגמרי – וכל מי שהיה בציון רבינו הקדוש יודע זאת, ועוד ועוד הרבה מכשלות שחלק מהם כתבתי וחלק יפורטו בפרק ה', והמכשלות האלו בצירוף העבירות החמורות שעושה הרי הוא מכשיל בהם את הרבים וא"כ הרי דינו כירבעם בן נבט שכתבו הרמב"ם והמחבר שאף חכם וזקן בחכמה מנדים אותו, ובתוספת השמועות הנוראות שיצאו עליו הרי גרם חילול ה' נורא שאין כדוגמתו, שבזה מספיק לדעת הב"ח שיהיה דינו כירבעם בן נבט שצריך לנדותו, ובפרט שנראה שגם דעת המחבר כן וכמו שנתבאר.

והנה מסוגיא זו מוכח שבסני שומענייה מנדים ת"ח אף שתלמידיו צריכים לו, ואי"צ דווקא שיעידו עדים שראו דברי הכיעור, אלא אם יסני שומענייה לבד מנדים אותו, וכן נלמד מהא שכתבו הרא"ש והטור והמחבר שאם חבריו מתביישים בו או שאומרים עליו הבריות שרא ליה מרא לפליא מנדים אותו, אף שבכל אלו אין עדות ברורה על מעשיו שראוי שיאמרו עליו כך או שראוי שיתביישו ממנו, וא"כ ה"ה בנדון אותו רשע ברלנד ש"זכה" בכל הסימנים שנקטו הפוסקים [בתוספת זה שלומד ספרי מיינים ואפיקורסים ועוד קורא לאחרים ללמוד בהם וכמו שפורסם בקלטות שהשמיעו ממנו] שראוי לו שינדותו, ובפרט שעוד ידו נטויה ויש בזה משום הצלה על העתיד.

אם הרב דומה למלאך ה'

ומסוגיא זו שלמדנו נדחית הטענה שטוענים שלא טוב לנדונו כיון שרבים צריכים לו שמקבלים ממנו דברי תורה התעוררות והתלהבות לעבודת ה', שהרי מפורש בגמ' שאמר רבי יוחנן 'אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו', ועל סמך זה נידה רב יהודה אותו צורבא מרבנן שהיו רבים צריכים לו, וכתב רש"י "הואיל וסנו שומענייה הא דצריכי ליה רבנן לאו כלום הוא דמוטב דלא ילפי מיניה".

וזה"ל השו"ע (יו"ד סי' רמ"ו ס"ח) "הרב שאינו הולך בדרך טובה, אע"פ שחכם גדול הוא וכל העם צריכים לו אין למדים ממנו עד שיחזור למוטב", והקשה הש"ך (סק"ח) שהרי מבו' בגמ' (חגיגה ט"ו ע"ב) שרבי מאיר למד תורה מאחר, והקשו בגמ' "והאמר רבב"ח אמר ר"י מאי דכתיב כי שפתי כהן כו', אמר ר"ל רבי מאיר אשכח קרא ודרש, הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי, לדעתם לא נאמר אלא לדעתי", ופירש רש"י "אלמא ברשעים עסקינן וקאמר הט אזנך", וביארה הגמ' "קשו קראי אהדדי, לא קשיא הא בגדול הא בקטן", ופירש"י "גדול היודע להיזהר במעשיו יכול ללמוד תורה מפיו", ולפי זה הקשה הש"ך, למה לא חלקו הרמב"ם והפוסקים בין גדול שיכול ללמוד מרשע ולהיזהר לבין קטן שאסור ללמוד מרשע בכל אופן, ותירץ הש"ך שהיום כולם נחשבים לקטנים, וכמו שאמרו חז"ל אם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, וא"כ בזמן הזה אין חילוק ואסור ללמוד ממי שאינו הולך בדרך טובה, עוד תירץ בשם אביו, שמדברי ר"ל שאמר רבי מאיר קרא אשכח ודרש משמע שר"מ סובר כך ואנן לא קיי"ל כוותיה, והביא ראיה לזה שעכ"פ הלכה למעשה אסור ללמוד מרב שאינו הגון ואין חילוק בין גדול לקטן.

ומ"מ למדנו מדברי השו"ע והש"ך, שבזמננו אין שום היתר לשום אדם ללמוד מרב שאינו הגון ואינו הולך בדרך טובה.

ועיין שם בגיליון מהרש"א שצ"ח לתשובת אהל יעקב לגאון הקדוש רבי יעקב ששפורטט [הוא זה שהיה מראשוני הלוחמים נגד ש"ץ שר"י וסיעתו], שכתב שמנהג טוב שנתקן ע"י רשע אין לנהוג בו, ומזה יש ללמוד שכל ההנהגות שהנהיג אותו משוקץ בתורתו החדשה [כי אחר ש"השמיט" הרבה מצוות עשה ולא תעשה מתורתנו הקדושה הוכרח להעמיד מצוות איסורים ועניינים חדשים במקומם שהרי כל המוסף גורע] וכגון שקבע כאיסור גמור לא לאכול בשר תרנגול הודו ולא לאכול "במבה", וכן העניין שחידש והנהיג לטבול בזמן מולד החודש במקווה ולמהדרין מן המהדרין בים הכנרת, ועוד הנהגות ומהם דברים זרים ומוזרים, כל ההנהגות האלו אין לנהוג בהם כיון שנתקנו ע"י רשע. [ואף שהאהל יעקב כתב על מנהג טוב שנתקן ע"י רשע ומנהגים אלו מאן ימר שהם בגדר טוב, מ"מ ק"ו בן בנו של ק"ו שהדיון כך במנהגי רשע...]

האי מאן דסני שומעניה

ועתה נבוא לסוגיא אחרת. מב' בגמ' (מגילה כ"ה ע"ב) "אמר רב אשי, האי מאן דסני שומעניה שרי ליה לביזוייה בגימל ושין", פירש רש"י "דסני שומעניה שיוצאות עליו שמועות רעות ושנואות שהוא נואף, (מותר לבזותו) בג' וש' – בר גירתא [פירש הב"ח שגירתא היינו נואף] זונה שמה סרייא שם מוסרת, כך הוא בתשובות הגאונים, מותר לבזות גם את אמו שילדתו, ורבותי מפרשים גיפא שייטא שטייא" עכ"ל, וברמב"ם (סנהדרין פכ"ד) כהמשך למה שהביא שצריך להלקות את האדם ששמועתו רעה (הובא לעיל בסוגיא מקידושין פ"א ע"א) סיים וז"ל "וכן מבזים את זה ששמועתו רעה, ומחרפים את יולדתו בפניו", וכן הוא בטור (ח"מ סי' ב'), וכתב הכסף משנה והב"י שם בשם הר"ן על גמרא זו דמגילה "הני מילי באינש דעלמא, אבל צורבא מרבנן לא, אלא כסהו כלילה".

והנה מדברי הר"ן נראה שסוגיא זו היא בגדרים של הסוגיא הקודמת שהבאנו, שכל ששם מכסים הדברים כן הדין כאן, וא"כ בנידוננו שכבר הוכחנו שהוא בגדר שאין מכסים הדברים א"כ גם הסוגיא הנוכחית נידונה עליו. אכן גם זולת זאת, נראה לכא' מהרמב"ם והטור שחלקו על הר"ן, וסוברים שגם בת"ח מותר לבזותו כמב' בגמ'. שהנה הם הביאו את הדין של רב אשי כהמשך לדינו של רב שמלקין על לא טובה השמועה, ולא זו הרי הוא נוגע לכל אדם אף לתלמיד חכם וכמו שמפורש ברמב"ם (ת"ת פ"ז) "אפילו חכם זקן בחכמה שסרח מלקין אותו בצנעה, וכן לכל תלמיד חכם נמנים עליו להלקותו", וכיון שהדין של רב אשי הוא המשך לדין זה, נראה שסברו שהדין שמבזים את מי ששמועתו רעה הוא גם בת"ח. ולכא' נראה שהרמב"ם חילק בין 'חכם זקן בחכמה' ש'מלקין אותו בצנעה' ובין 'תלמיד חכם' סתם ש'נמנים עליו להלקותו' ומשמע בפרהסיא, ומשאי"כ דעת הר"ן שלא חילק בזה אלא סתם

שבכל ת"ח מכסים כלילה. ולכאורה סתימת דברי החפץ חיים המובא להלן שדייק מגמרא זו ולא חילק אם הוא ת"ח ג"כ מוכח שלא ס"ל כדעת הר"ן.

דעת מרן החתם סופר

בתשובת חתם סופר החדשות (סי' נ"ב) דרך אחרת לו בזה, ולדעתו הגמרא במגילה הנ"ל איננה מדברת בתלמיד חכם אלא באינש דעלמא, וכמבואר בחידושו למגילה וכדעת הר"ן, ונבוא בביאור דבריו. שהנה היה מקרה בדין אחד שהיו עליו שמועות ששידל כמה נשים ר"ל, וכן חשדוהו באשה אחת שכבר החטיאה כמה אנשים, ושלחו אל החת"ס שיחקור האשה שנחשד עליה, והשיב וז"ל "לא לעזר ולא להועיל כי אם לבושת וגם לחרפה ח"ו, וביותר מה שיש בזה חילול כבוד התורה ואמרו חז"ל כסהו כלילה כמש"כ הרמב"ם רפ"ז מהלכות ת"ת שמצוה לכסותו כלילה ולא לפרסם יותר וכו', מ"מ לא גרע מצורבא דרבנן דסני שומעניה המבואר במועד קטן יז. וברא"ש ובטור יו"ד ובשו"ע סוף סעיף מב" [והיינו שמ"מ צריך לקיים מש"כ המחבר שם "ואי סני שומעני כגון וכו' או שחבריו מתביישים ממנו ושם שמים מתחלל ע"י משמתנין ליה", וא"כ אם הגיע לכלל זה גם הוא סובר שצריך לנדותו].

ואח"כ כתב "ועכ"פ יפה עשיתם להסכים שלא לצרפו לבי"ד, כי אפילו אם לדינא לא ירד מחזקתו לשום דבר, מ"מ הואיל ולבס מאמין אסור להם להצטרף עמו וכו', אבל להיות עמו בדבר המשפט בוודאי לא יתכן כיוון שלדעתם מצוה לשנאתו וכו', מ"מ פשוט מאוד שכל מי שלבו מאמין – איסור גמור הוא להזדקק עמו, ותמהני על שכתב שיש מפקפקים ע"ז, ומי יכול לפקפק ולהכריח מעלתו לישב בדין עם מי שאינו זכאי בעיניו וכו'.

ויהיה איך שיהיה, אין טוב להחניף למי שמביא עצמו לידי חשד, אפילו ענו בו שקר מ"מ לא ימלט שגרם לעצמו רעות אלו ולשום עצמו שיחה בפי הבריות ולחלל כבוד התורה ולא טוב בעמיו, ואם מצוה עלינו לכסות קלון ולחפות על כבוד התורה ק"ו אין רע ומר ענשו משמים ממעל על שלא חס על כבוד עצמו ותורתו וחילול שמו יתברך ברבים, כי עכ"פ לא ימלט מחטא הרבות שיחה עם נשים ויחוד עמהם כאשר התרה בו הרב, וא"כ למה זה יסיעוהו עוזריו ויעמוד לימין פועל שלא בצדק, וכי כך הוא דרכן של ת"ח ודיינים ממונים לראשי עם קדוש, ועיין רמב"ם פרק כ"א מהלכות סנהדרין הלכה ז, ובעו"ה אנו אין לנו, אבל עכ"פ מאן דסני שומעניה לא שמענו, [וממה שציין לרמב"ם סנהדרין עד כאן לא זכיתי לעמוד על כוונתו], ע"כ תמהתי הנמצא בזה מפקפק ע"ז ח"ו, אמנם בכל זה הואיל ואין עדות ברורה ומי שאין לבו מאמין טוב שלא להאמין, ומצוה נמי איכא וכוסה קלון ערום, אבל להגביהו על מרומי קרת ולהכריח לאנשי צדק להתחבר עם זה לא חפץ ה' למען צדקו", עכ"ל.

סיכום שיטתו. הנה חולק על החפץ חיים (שנביאיהו במלואו להלן) וסובר שמצוה שלא להאמין, ואף שהסכים עם המאמינים שאסור להם לדון עמו מאחר שמאמינים שהוא חוטא, וכן אינו מאשימם בעצם הדבר שמאמינים, אך

סובר שלא ירד מחזקתו לשום דבר, ומ"מ ציין לדעת הרא"ש הטור והמחבר שאם חבריו מתביישים ממנו ושם שמים מתחלל ע"י שצריך לנדותו. ונראה מדעתו שסובר בדעת הרמב"ם שכל ת"ח אין מנדים אלא כסהו כלילה.

ולא זכיתי להבין דרכו בקודש, שהרי מפורש ברמב"ם שאם אינו זקן מופלג בחכמה שמנדים אותו, וכן לא זכיתי להבין איך למד בגמרא קידושין, אמנם לכאורה יש מקום לומר שהיות ולא חטא רק עם מרשעת אחת שהחטיאה כמה נפשות א"כ אין מקום להאמינה אחר שהיא בגדר רשע, וגם שאר הטוענות נגדו לא טענו שעבר במעשה אלא שניסה לשדלם, ועדיין היה מקום לומר שלא היה עובר עבירות ח"ו, ורק עקב כך סבר החת"ס שמצוה שלא להאמין. והש"י יאיר עינינו בתורתו הקדושה.

עכ"פ תמה תמה אקרא איך מנסים חסידיו השוטים להביא מתשובה זו עזר וסעד לרשע ופוחז שאנו עוסקים בו, הרי החת"ס שופך בוז וקלון על הדיין שלא חס על כבוד תורתו והביא עצמו לידי חשד שהרבה שיחה עם נשים והתייחד עמהן, ואף טוען קשות כנגד העוזרים לו. וביותר שגם מה שלא רצה להתעסק לברר הדבר מפני כבוד התורה אלא כסהו כלילה אינו דומה כלל לענייננו מכמה צדדים, שהרי במקרה שלו בכל הטענות שהיו לא היה כלל עדים כשרים, ועוד נראה מהמעשה שלא היה כלל חשש שיהיה לתקלה להבא כי טענו עליו שעשה מעשה רק עם מרשעת אחת שהכשילה כמה אנשים, וגם שאר הטענות שהיו עליו מכמה נשים ובתולות שרצה ודיבר על ליבם או החניף להם לא היה פרץ בקהילה הקדושה כיון שכל הטוענים היו בכעס עליו, ולכן אחר כל הנ"ל ולאחר שהורידוהו מלהיות דיין סבר החתם סופר שדי בזה, משא"כ בענייננו שיש עדים כשרים וגם נתברר לבסוף עפ"י דין תורה, וכן שכבר נכשלו בו כ"כ הרבה רח"ל, ועוד ידו נטויה אם לא יעמדו על הפרץ שהרי יש לו חסידות שאין רואות בכל מעשיו המגונים שום דופי וקלון אלא "זכות" רח"ל, ומה גדול ועצום חילול ה' הנורא שיצא מכל המעשים החמורים שעשה, ופשוט הוא שאין דמיון כלל ממעשה זה של החתם סופר לעניין הנורא שאנו עוסקים בו.

ואדרבא, יש לנו ללמוד מהחת"ס את הצד ההפוך, איך שהיה הגאון הקדוש והנורא לוחם מלחמות ה' בתוקף ועוז נגד המחריבים ומהרסי הדת לגזור גזר ולעמוד בפרץ, ואם היה אצלו צד חשש שיש מכשול להבא היה משיב מלחמה שיערה, וכמה חסרים לנו גאונים וקדושים כמוהו בנידונו.

החילוק בין קול שאינו פוסק לשמועות רעות

כתב החפץ חיים (כלל ז' סעיפים ד' וה') "אם יצא קול על אחד שעשה מעשה או שדיבר דבר שלא כראוי עפ"י תורה, בין שהוא איסור חמור ובין שהוא איסור קל, אפ"ה אסור לקבלו ולהאמינו בהחלטה רק לחוש עד שיתברר הדבר, ועל אחת כמה וכמה שיזהר מאד אם רוצה לספר את הדבר לאחרים שלא יכוון להעביר את הקול ולגלותו יותר, וכ"ז שדברנו הוא בסתם איש ישראל, אבל אם נתחזק מכבר בלאו הכי לאדם רשע מפני שנתפרסם עליו כמה

פעמים שעבר בשאט נפש על איסורים הידועים לכל ישראל שהוא אסור כניאוף וכיצ"ב, על איש כזה מותר לקבל לשון הרע".

ובבאר מים חיים (ס"ק ח' וי') כתב שהדין של קול שאינו פוסק, אף אם מתקיימים כל הפרטים המבוארים באבן העזר סימן י"א, אף שדינו בזה חמור מאוד כמבואר בשו"ע שם, מ"מ אסור להאמין ולקבל בהחלטה שכן הוא, אבל אם יוצאות עליו שמועות רעות שעובר עבירות כמה פעמים – פעם יוצא עליו קול שעשה כך ופעם כך עד שעל ידי זה נתחזק בעיר לחשוד על עבירות אלו, ובוודאי כל אנשי העיר לא יטעו תמיד, ולכן מותר להסכים ולהחליט אותו לרע ולבזותו אפילו מי שאינו מכירו בעצם, משא"כ אם במקרה נשמע על אדם שעשה דבר שלא כהוגן, אפילו אם שמע זה מהרבה אנשים, מ"מ כיון שנשמע כן רק פעם אחת אסור להאמין ולקבל את זה ואפילו לשנוא אותו אסור.

ודייק כן מדברי רש"י (מגילה שם ד"ה דסני שומעניה) "שיוצאות עליו שמועות רעות ושנואות שהוא נואף", והיינו שלא כתב שיצא עליו 'שמועה רעה' אלא יוצאות עליו 'שמועות רעות', להורות שדווקא אם כן דרך אדם זה לצאת עליו כמה שמועות רעות, וכן הוא ברש"י (קידושין שם ד"ה מלקין על לא טובה השמועה) "מי שיצא עליו קול שהוא עובר עבירות", משמע לשון רבים, וכן מוכח מלשון המחבר (אבה"ע סי' קע"ח ס"כ) "אשת איש שטוענת על איש אחד שרודף אחריה והוא מכחישה אין להאמינה כדי לייסרו וכו', ואם הוא מוחזק בעיניהם לחשוד על העריות ראוי לגעור בו בנזיפה ולאיים עליו שאם לא יתנהג כשורה יבדילוהו מביניהם לרעה וידחוהו בשני ידים כמו שאמרו חז"ל מלקים על לא טובה השמועה", ומוכח ממש"כ 'ואם הוא מוחזק בעיניהם' שידוע כן מכמה פעמים, והביא עוד הוכחות לחילוק זה.

וכתב עוד, ש"בדבר שמוחזק בו שנתפקר בזה ובא אחד וסיפר שעבר עוד פעם על זה, ודאי שמותר להאמין, ואפילו באיסור אחר שלא הוחזק עליו ג"כ נראה שמותר להאמין עליו, כיון שיצא מכלל עמיתך, וראיה לזה ממה שהתירו חז"ל באופן זה אפילו לחרפו ולבזותו, מוכח שאינו בכלל עמיתך, וכמו שכתב בספר יראים (מצוה ו') ותניא בפרק הזהב ולא תונו איש את עמיתו – עם שאתך בתורה ובמצוות אל תונהו, למדנו שלא הזהיר הכתוב באונאת דברים אלא ליראי ה', אבל אם עבריין במזיד הוא אפילו בדבר אחד ולא עשה תשובה רשאי להנאותו בדברים, והיינו דאמרינן במגילה האי מאן דסני שומעניה שרי לבזיה בג' ש', עכ"ל היראים, ואע"פ שיש לדחות שלענין קבלת לשון הרע לא נזכר בתורה עמיתך מ"מ לא מסתבר להחמיר במקבל יותר ממספר".

היוצא מדבריו, שמאחר שהוחזק לעובר עבירה ע"י השמועות שיוצאות עליו אין עליו איסור לשון הרע כלל, ומותר לדבר עליו ולקבל עליו לשון הרע אפילו בשאר דברים שלא הוחזק עליהם, שהרי יצא מכלל עמיתך.

דין הפורק מעליו מלכות שמים

כתב החפץ חיים (כלל ד' ס"ז) "אם בחנת את דרכו כי אין פחד אלקים נגד עיניו ותמיד יתייצב על דרך לא טוב, כמו הפורק מעליו עול מלכות שמים או שאינו נזהר מעבירה אחת אשר כל שער עמו יודעים שהיא עבירה, דהיינו בין שאותה העבירה שרוצה לגלות עשה החוטא כמה פעמים במזיד או שעבר במזיד כמה פעמים עבירה אחרת המפורסמת לכל שהיא עבירה, א"כ מוכח מיניה שלא מחמת שגבר עליו יצרו עליו עבר על דבר ה' כי אם בשרירות לבו הוא הולך ואין פחד אלקים לנגד עיניו, לכן מותר להכלימו ולספר בגנותו בין בפניו ובין שלא בפניו, ואם הוא יעשה מעשה או ידבר דבר ויש לשפטו לצד הזכות ולצד החוב צריך לשפטו לצד החוב אחרי שנתחזק לרשע גמור בשאר ענייניו, וכן אמרו רבותינו לא תונו איש את עמיתו – עם שאתך בתורה ובמצוות אל תונוהו בדברים, ואשר לא שת לבו לדבר ה' מותר להכלימו במעלליו ולהודיע תועבותיו ולשפוך בוז עליו, ועוד אמרו מפרסמים את החנפים מפני חילול ה', וכ"ש אם הוכיח אותו ולא חזר דמותר לפרסמו ולגלות על חטאיו בשער בת רבים ולשפוך בוז עליו עד שיחזור למוטב".

אכן הח"ח הוסיף וכתב שצריך להיזהר בפרטי דינים בזה עיי"ש, וכן כתב שם שיכוון לתועלת, דהיינו כדי שיתרחקו בנ"א מדרך רשע, כשישמעו שהבריות מגנות פועלי און, גם אולי הוא בעצמו ישוב עי"ז ממעשיו הרעים כשישמע שהבריות מגנות אותו, אבל לא יתכוון המספר ליהנות מהפגם שהוא נותן בו ולא מצד שנאה ושלא יטמין לגנותו בצנעה ובפניו יחניף לו רק שיספר בפרסום, אא"כ חושש ממנו, אך בכל אלו הפרטים לא מדובר בפורק ממנו על מלכות שמים לגמרי ח"ו רק שאינו נזהר מעבירה אחת שמפורסמת בישראל לאיסור.

וכן כתב בבאר מים חיים (סק"ל ד"ה ודע) ש"השומע ממנו בכל גונוי אסור להאמין ולהחליט הדבר בליבו שהוא אמת אפילו שמע משנים שמא הכל שקר, רק שיהיה הדבר אצלו לחוש בלבד, אם לא שנתחזק על עבירה אחרת לרשע וכמו שיבואר לקמן בכלל ז' ס"ה", ע"כ.

וזה שהח"ח בכלל ז' לא הצריך כלל שיתכוון לתועלת ובכלל ד' הצריך הפרטי דין הנ"ל, החילוק הוא שבאמת אחר שעבר על עבירה כמה פעמים יצא מכלל עמיתך ומותר לדבר עליו לשון הרע וכמו שכתב בשני המקומות, אלא שבכלל ד' מדבר רק מאדם אחד שהוא ראה את פלוני עובר כמה פעמים והוחזק אצלו שיצא מכלל עמיתך, שבזה כיוון שאינו ידוע כן ברבים א"כ לשומעים אסור להאמין לו, ולכך גם למספר אסור לספר אלא בזמן שהשומעים רואים את התועלת שמתכוון לו, כיוון שאם לא יראו התועלת יהיה מוחזק בעיניהם למדבר לשון הרע, משא"כ בכלל ז' שם מדובר באדם שהוחזק ברבים בעבירות שעושה ולכן אין צריך לפרטי דינים הנ"ל, וכמו כן מותר לקבל עליו לשון הרע אחר שהוחזק כן לרבים ששומעים עליו פעם כך ופעם כך.

וזה"ל הרמב"ם (פרה"מ אבות פ"א מ"ו) "והוי דן את כל אדם לכף זכות, כשיהיה אדם שלא תדע בו אם הוא צדיק או רשע ותראהו שיעשה מעשה או יאמר דבר שאם תפרשהו על דרך אחת יהיה טוב ואם תפרשהו על דרך אחרת יהיה רע, קח אותו על הטוב ואל תחשוב בו רע, אבל אם יהיה האדם נודע שהוא צדיק מפורסם ובפעולות הטובות ונראה לו מעשה שכל ענייניו מורים עליו שהוא רע ואין אדם יכול להכריעו לטוב אלא בדוחק גדול ואפשר רחוק הוא, ראוי שתיקח אותו שהוא טוב אחר שיש בו שום צד אפשרות להיותו טוב, ואין מותר לך לחשדו, וע"ז אמרו כל החושד בכשרים לוקה בגופו. וכן כשיהיה רשע ויתפרסמו מעשיו ואח"כ ראינו שיעשה מעשה שכל ראיותיו מורות שהוא טוב ויש בו צד אפשרות רחוק שהוא רע, ראוי להישמר ממנו ושלא תאמין בו שהוא טוב אחר שיש בו אפשרות שהוא רע, וע"ז נאמר (משלי כ' כה') כי יחנן קולו אל תאמן בו, וכשיהיה {היינו האדם} בלתי ידוע והמעשה בלתי מכריע לאחד משני הקצוות, צריך בדרך החסידות שתדין לכף זכות, עכ"ל הזהב.

והנה ברור מכל הסוגיות האלו שאחר שיצא על האדם שמועות רעות אף אם הוא תלמיד חכם הוא חייב מן הדין מלקות, והיינו שאחר שהשמועות באים לפני ב"ד הוא חייב מלקות ואי"צ לקבל עדות ע"ז, ותלמיד חכם חייב נידוי על חילול ה' ומותר לספר ולקבל הדברים ולבזותו בפניו או שלא בפניו, ואין בו משום לשון הרע לא למספר ולא למקבל, ולא משום לא תונו איש את עמיתו, והנה בכל זה אי"צ ב"ד לברר הדבר אלא אחר שנתברר לב"ד שיש שמועות רעות ב"ד מלקים אותו ומנדים אותו.

עוד אכתוב בקיצור נמרץ הדין המבואר בחו"מ (סי' תכ"ה ס"ה) על רועה בהמה דקה, ועיי"ש בסמ"ע (סקכ"ה), ובין לטעם הב"י ובין לטעם הסמ"ע שייך הדין של רועה בהמה דקה ברודף אחר העריות תמיד.

שמועות שמועות...

ולתועלת העניין צריך לבאר את איכות השמועות שיצאו עליו, כי יש הטועים בזה וחושבים שכל השמועות על ברלנד הן רק ששם ידו על גבי המטפחת שבראש הנשים וכמו שיש שמועה שלפעמים עשה כן הרב כדורי זצוק"ל, אולם באמת יש לדעת שמאות אנשים ראו איך שעושה בפרהסיה חו"נ עם עריות שהוא לאו של 'לא תקרבו לגלות ערוה', ואיסורו הוא ביהרג ואל יעבור לדעת הרמב"ם והמחבר כמבואר באבן העזר ס"כ, ולדעת הרמב"ן איסורו מדרבנן וקרא אסמכתא הוא, ודבר זה הרבה מתלמידיו וחסידיו אינם מכחישים לגודל פרסומו, ולכן יצאו עם פלפולים משונים ומסוכנים להתיר האסור באיסור חמור ע"פ שיטות שנדחו מהלכה, ועכ"פ אף לשיטות דחויים אלו צריך להאמין בו שאין לו כלל תאווה בזה, ואלו שלא היו בתוך לבו איך יסמכו על זה?

ולענ"ד נראה שאסור לפלפל בזה כלל אחר שהוא דבר אסור באיסור חמור, ואפילו לו יהי כדבריהם שאין לאותו רשע שום תאווה, הרי כתב הרמב"ם מפורש (איסורי ביאה פכ"ד ה"ו) שגם במצב כזה הרי זה נחשב ל"מגונה ביותר" ו"דבר אסור" ו"מעשה טפשים", וזה לשונו: "המחבק אחת מן העריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן, או שנשק

לאחת מהן, כגון אחותו הגדולה ואחות אמו וכיוצא בהן, אע"פ שאין שם תאוה ולא הנאה כלל הרי זה מגונה ביותר ודבר אסור הוא ומעשה טפשים הוא שאין קריבין לערוה כלל בין גדולה בין קטנה, ופשוט לכל בר דעת שאסור להקל בזה כלל.

וכן סכנה גדולה היא שע"י שיבואו לדבר בזה אם הוא אסור או מותר ובאיזה אופן וכו' יבואו אחרים להקל בזה לעשות כמוהו רח"ל, וכמו שאמרו חז"ל (חגיגה דף י"א) "אין דורשין בעריות בשלושה", ופירש רבינו חננאל שם "כיון שהנפש מתאוה להן אין מדקדקין היטב ובאין להתיר האיסור", וידוע עד כמה התרחקו כל כלל ישראל בכל הדורות מדברים אלו כמפני אש, וידוע מאמר רבינו ז"ל שאפילו שבשום ענין אחר אין להחמיר חומרות יתרות הרי שבענייני קדושה יש להחמיר בכל חומרה שבעולם. ובפרט בנידון דנן שאין תועלת לפלפל בזה להצדיק את הרשע, שהרי עשרות אנשים טוענים עליו על החמורות שבחמורות דברי כיעור חמורים באופן המאוס והמגעיל ביותר שאין בזה שום חיבה אלא תיעוב מופלג, וביניהם כמה וכמה הטוענים על איסורי כריתות ומיתת חנק, וטענות אונס ומפתה את הבתולות, וקיים בנפשו מה שאמרו חז"ל על אחשורוש (מגילה י"ג ע"א) "אמר רב ביקש לטעום טעם בתולה טעם טעם בעולה טעם", ויש יותר משני עדים כשרים היכולים להעיד זאת בבי"ד.

דברי המינות והאפיקורסות בה' ובתורתו

ועכשיו אבא לכתוב בעזרת ה' את גודל כפירתו והמינות והאפיקורסות שיש בשיעוריו. ויש לדעת שבמשך השנים היה צנזור על שיעוריו, שהיה אחד שזה היה תפקידו לשמוע היטב את השיעורים ולראות מה אינו ראוי להשמיע לציבור והיה מוחק את הבלתי ראוי מהשיעור, ולכן מצד אחד – חלק גדול מדברי הכפירה והשיבושים שלו לא הגיע ברוך ה' לציבור הרחב, אולם מצד שני – לכן גם אין בידינו להוכיח זאת מכל אותם השנים והשיעורים שבהם נאמרו הדברים, [אך אלו שהיו בשיעורים הרי כן שמעו זאת, ומי יודע כמה שיבושים ודברי כפירה השריש בליבם], אכן עם כל הנ"ל חלק מדברי הכפירה יש בידינו ש'נשמטו' מהצנזור, ובהם יש דברים חמורים ונוראים ביותר. ובתחילה חשבתי לא לכתוב מהם כלל שהרי כל אחד יכול לשמעם בקו ברסלב שלוחה 2, אך לצורך העניין נמלכתי בדעתי ואכתוב חלק מהם, ומזה יש ללמוד את דינו ודין כל המקבל דבריו שהוא מין ואפיקורס, וכמו שאבאר בקיצור את דינם בעזרתו יתברך שמו.

ציטוט חלקי ממה ששומעים את "הרב" בכבודו ובעצמו מכמה שיעורים, וז"ל "הצדיק הוא בכלל לא אדם, הצדיק זה הקב"ה בכבודו ובעצמו שיוורד בדמות אדם, ולכן הוא יכול לכפר את כל העוונות, מי היה הזקן שהתגלה באהל מועד יחד עם הכהן הגדול, הקב"ה בכבודו ובעצמו, לזקן היה שני ידיים שני רגליים עיניים ואף עם פה אולי גם שיניים, הצדיק זה הקב"ה בכבודו ובעצמו שיוורד בדמות אדם. אברהם אבינו חיפש וחקר מי ברא את העולם עד שמצא את הצדיק רבי נחמן שהוא מנהיג את העולם. משה זה אלקות ממש, צריך לדעת שהצדיק זה אלקות ממש שיוורדת

למטה. הרב'ה הוא כל יכול כל יכול. על הפסוק בפרשת בשלח (שמות י"ג כ"א) והוי"ה הולך לפניו יומם, זה אברהם אבינו, אברהם אבינו הוא אלוהות ממש".

וכשמספר את סיפור בריחתו מהולנד ליוהנסבורג אומר "הרבי הוא מושל על העולם, הרבי ברא את העולם, בראשית זה ראש בית, הרבי הוא מושל על העולם, מי שברא את סלונקי ואת הפספורטים את שומרי הגבול זה הכל רבינו, הוא ברא אותם, הכל הרבי עושה, הוא אומר להם מתי לחתום ומתי לא לחתום לא אנחנו".

ובשיעור אחר על מה שאמר הקב"ה אל משה רבינו שיורז את ישראל לקחת ביזת מצרים, אומר "הרב" כמדבר בשם הקב"ה: "שאברהם אבינו לא יבא אלי בטענות, אני אין לי כח לטענות, אין לי כח לוויכוחים, הקב"ה גם כן כבר עייף, כבר חמשת אלפים שבע מאות שנה", עפרא לפומיה. או שמצטט כביכול את משה רבינו שאומר להשי"ת בשבעת ימי המילואים "ה' השתגעת, ה' מה קרה לך", עפ"ל. העתקתי חלק מדבריו הנוגעים לעיקרי האמונה וכמו שיתבאר.

והמובן משיעוריו ומכל שיעורי תלמידיו, שכל מה שאומר בגדולת הצדיק הכל בדורנו-אנו הכוונה היא עליו, שהיום "הרב" הוא הצדיק וכל מה שאומר על רבי נחמן שהוא ברא את העולם ומנהיג את העולם הכוונה היא שהיום זה הוא בכבודו ובעצמו, ואפשר לשמוע זאת בשיעורי תלמידיו בקו ברסלב, וכן ממה שאומרים אלו שפרשו משם בשמו, ולכך המובן הוא שהוא הקב"ה בעצמו ובוזה הוא עושה את עצמו אלוה.

וכן אפשר לשמוע את תלמידיו אומרים איך שהנהיג אותם להתפלל אליו, וכשמתפללים את השמונה עשרה הרבה מתפללים ליד תמונתו ומתכוונים אליו רחמנא ליצלן, וכן בהתבודדות מדברים אל "הרב", וכן אמרו כמה מתלמידיו בעדויות שהעידו כן בבי"ד (ראה להלן פרק ד') שהתפללו והתבודדו אל "הרב" רחמנא ליצלן.

עוד יש כמה סיפורים שסיפרו בקו שלהם איך שזכה "הרב" ל"דרגת" פרעה – שרואים אותו במקום אחד או בנסיעות וכדו' במשך גזומא של זמן ואינו יוצא לעשות צרכיו, כמה מתאימים שני דברים אלו יחד, שהרי קדמו פרעה בזה שעשה עצמו אלוה.

ויש עוד הרבה דברי ליצנות והבל על משה רבינו ושבטי קה ועל תנאים ואמוראים, ואומר על האמורא הקדוש רבי יוחנן שהיה רוצח רח"ל, ושאר דברי הבל ורעות רוח שאומר בשיעוריו תמידין כסדרן.

והאחרון הכביד, אחר שנתפס "הצדיק" בקלקלתו איך שעובר על עריות ואביזרייהו דעריות לא יכלו תלמידיו לקבל זאת שאין רבם אלא רשע מתועב, וחיברו שני ספרים עבי כרס ועוד חוברות וקונטרסים רבים להכשיר את השרץ בק"נ טעמים בדברי כפירה בה' ובתורתו, ואומרים שם במפורש שחור על גבי לבן שלצדיק מותר לעבור על דברי תורה ר"ל, ומה שאצל כל העולם הוא בגדר יהרג ואל יעבור אצל הצדיק זהו רצון ה' ממנו, ורצון הקב"ה

מהצדיק אינו כרצון הקב"ה מכל העולם, היפך מה שאנו אומרים: "אני מאמין שזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו".

וכמה נורא החורבן שאומרים כן, הן מצד הכפירה שבו והן מצד שכל הרוצה יטול את השם, ואחר שיעשה מה שיעשה שיהיה בעיניו ובעיני תלמידיו כצדיק נשגב יוכל לעשות כל מה שלבו חפץ כי הוא "צדיק", והרי אין כתוב בתורה נפולה זו שהיא אמורה רק לאליעזר ברלנד שם רשעים ירקב, וגם אם היה כתוב כן למי מפריע ומי מונע מלהשתמש כרצונו בתורות נפולות אלו. כמה עלינו לזעוק ולהרעיש שמים וארץ איך שמסתובבים בינינו יהודים הנראים כחרדים לכל דבר ובלבם יש כאלו כפירות נוראות ודעות כוזבות. הקב"ה יצילנו מהם ומתורתם ויערה עלינו רוח ממרום לטהר העולם מדברי כפירה חמורים אלו.

דיני מין ואפיקורס

ו"ל השו"ע (ח"מ סי' תכ"ה ס"ה) "מיני ישראל והם עובדי עכו"ם או עושי עבירות להכעיס, אפילו אכל נבילה או לבש שעטנז להכעיס הרי זה מין, והכופרים בתורה ובנבואה מישראל מצוה להורגם אם יש בידו כח להרגם בסייף בפרהסיא הורגם וכו'", וכתב החזון איש (י"ד סי' ב' סט"ז) ו"ל "ונראה שאין דין מורידים אלא בזמן שהשגחתו יתברך גלויה, כמו בזמן שהיו ניסים מצויים והיו משתמשים בבת קול וצדיקי הדורות היו תחת השגחה פרטית הנראית לעין כל, והכופרים אז בניזילות מיוחדות בהטיית היצר לתאוות והפקרות, ואז היה ביעור הרשעים גדרו של עולם שהכל ידעו שהדחת הדור מביא פורעניות לעולם ומביא דבר וחרב ורעב בעולם, אבל בזמן ההעלם שנכרתה האמונה מן דלת העם, אין במעשה הורדה גדר פרצה אלא הוספת פרצה, שיהיה בעיניהם כמעשה השחתה ואלמות ח"ו, וכיוון שכל עצמינו לתקן אין הדין נוהג בשעה שאין בו תיקון, ועלינו להחזירם בעבותות אהבה ולהעמידם בקרן אורה במה שידינו מגעת", עכ"ל החזון איש, וכתבתי זאת לידע את חומר הדבר מעיקר הדין אף שאינו נוהג עתה בימינו.

ו"ל הרמב"ם (תשובה פ"ג ה"ו) "ואלו שאין להם חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדים ונידונים על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים, המינים והאפיקורסים והכופרים בתורה והכופרים בתחיית המתים והכופרים בביאת הגואל והמשומדים ומחטאי הרבים כו', והמוסרים ומטילי אימה על הציבור שלא לשם שמים כו'".

ושם (ה"ז) "חמשה הם הנקראים מינים, האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג, והאומר שיש שם מנהיג אבל הם שנים או יותר, והאומר שיש שם ריבון אחד אלא שהוא גוף ובעל תמונה [לא העתקתי דברי הראב"ד היות וכלל ישראל לדורותיו קיבל בפשיטות דברי הרמב"ם וכן הוא ההלכה, והראב"ד קדוש הוא, ומי שיאמר כדבריו בזה הוא כופר וכמו בכל מחלוקת בין הפוסקים בכל הדברים החמורים שאחר שנפסק כדברי המחמיר אם יעשה אחד כדברי ראשון המיקל הרי הוא עובר על דברי תורה, ופשוט הוא, וכן אומרים בשם מרן החתם סופר, אך איני יודע למצאו

כעת,] וכן האומר שאינו לבדו ראשון וצור לכל, וכן העובד אלוה זולתו כדי להיות מליץ בינו ובין ריבון העולמים, כל אחד מחמשה אלו מין".

ושם (ה"ח) "שלשה הם הכופרים בתורה, האומר שאין התורה מעם ה' כו', וכן הכופר בפירושה והיא תורה שבעל פה כו', והאומר שהבורא החליף מצוה זו במצוה אחרת וכבר בטלה תורה זו אע"פ שהיא היתה מעם ה', כגון הנוצרים וההגרים, כל אחד משלשה אלו כופר בתורה".

ושם (ה"י) "מחטיאי הרבים, אחד שהחטיא בדבר גדול כירבעם וצדוק ובייתוס, ואחד שהחטיא בדבר קל אפילו לבטל מצות עשה, ואחד האונס אחרים עד שיחטאו כמנשה שהיה הורג ישראל עד שיעבדו עבודה זרה, או שהטעה אחרים והדיחם כישוע [היינו הנוצרי]".

ושם (ה"ג) "מטילי אימה על הציבור שלא לשם שמים, זה הרודה בציבור בחזקה והם יראים ופחדים ממנו הרבה וכוונתו לכבוד עצמו ולכל חפציו ולא לכבוד שמים כגון מלכי הגויים".

ושם (ה"ד) "כל אחד ואחד מארבעה ועשרים אנשים אלו שמנינו, אע"פ שהם ישראל אין להם חלק לעולם הבא" עכ"ל הרמב"ם הנוגע לעניינינו.

ואפרט השייך לרשע אליעזר ותלמידיו שם רשעים ירקב, מחמשה הנקראים מינים שייך השני שאומר שמנהיג העולם הוא הצדיק וא"כ הרי הם שנים, וכן השלישי והוא ההגשמה שאומר שיש לבורא גוף ותמונה, וכן החמישי שאומר לעבוד ולהתפלל אל הצדיק והכוונה עליו בעצמו, ומהכופרים בתורה שייך השלישי שאומרים תלמידיו שהחליף הבורא מצוות התורה שיש להבורא רצון אחר מהצדיק ומצוות אחרות, ומה שאצל כל ישראל הוא עבירה חמורה אצל הצדיק הוא מצוה, וכן הם מחטאי הרבים בהרבה עניינים כמבואר לעיל, וכן הם מטילים אימה על הציבור להרבות כבודם.

והנה היה ראוי להאריך בדיני המין, אך היות ואין הזמן בידי, אומר בקיצור נמרץ כמה דינים. מבואר בשו"ע (יו"ד סי' רנ"א ורנ"ב) שאסור לפדותו משביה אפילו במקום סכנת נפשות [ולכך מה שאוספים כסף להוציאו מהכלא אסור הוא, וכן כל השתדלות להצילו הרי הוא אסור כמבואר בשולחן ערוך שם], וכן הדין (סי' ב') ששחיטתו נבילה, וכן (סי' רפ"א) שסת"ם שכותב יגנזו, וכן בדיני ממונות (חו"מ סי' רס"ו ס"ב) שאין מחזירים לו אבידה כגוי. וא"כ כל מי שמאמין באחד מדברי הכפירה שהזכרנו, שהצדיק הוא הקב"ה עצמו, או שיש דמות או שאר ענייני הגוף אצל הבורא יתברך, וכן זה שאומר שמותר לצדיק לעשות עבירות ורצון הקב"ה ממנו הוא אחר מכלל ישראל שנתן לנו תרי"ג מצוות בתורתו, הרי הוא בכלל דינים אלו. הש"י יערה עלינו רוח טהרה ממרום ויבטלו כל האמונות והדעות הכוזבות מבינינו ויזכו כולם לדעת את ה' ולקבל את תורתו הקדושה ויחזרו כל ישראל לאמונת אבותינו הקדושה והתמימה.

לימוד זכות על התמימים והמוטעים

אחר כתבי זאת העירוני מכמה מקורות שיש הרבה מקום ללימוד זכות על התמימים והמוטעים שאין חל עליהם דין מין ואפיקורס, על אף שבאמת מאמינים בדברי אפיקורסות רח"ל. ואין זמני בידי כעת לעיין בזה ולהגדיר בזה עד היכן יש מקום ללימוד זכות על הטועים בזה ומתי יש לומר שהיו צריכים להבין ולהתבונן בדברים ולא לקבלם כמו שהם, אך זה ברור שהמוטעים את ישראל הכשרים בדברי מינות ואפיקורסות האלו אין עליהם שום מקום לימוד זכות, והאנשים המרשיעים האלו יודעים את בוראם וממרידים עליו את עמו ישראל כדי להחזיק באמונת הבל שלהם ברבם הטמא והמטמא.

צעקת אמונתנו הקדושה

ולסיום פרק זה, כנגד שיבוש האמונה והכפירה הנוראה, אכתוב אני את אמונת אבותינו מדור דור:

אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא יחיד ואין יחידות כמוהו בשום פנים והוא לבדו אלוקינו היה הוה ויהיה.

אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף ואין לו שום דמיון כלל.

אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו לו לבדו ראוי להתפלל ואין ראוי להתפלל לזולתו.

וכנגד דברי הכפירה והמינות של תלמידיו אכתוב:

אני מאמין באמונה שלמה שזאת התורה לא תהא מחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו.

אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצותיו ומעניש לעוברי מצותיו.

פרק ב' – החובה להבדילו לרעה ולהרחיקו בשתי ידיים

החובה להבדילו מביננו לרעה ולהרחיקו בשני ידיים

לאחר שראינו עפ"י כל הסוגיות שדינו של אליעזר ברלנד שצריך לנדותו כיון שלא טובה שמועתו וחבריו מתביישים בו בעבירות שעבר דאורייתא ודרבנן ואפילו נכלל בכלל מינות (ומלבד השמועות המוחזקות כנ"ל והודאתו המפורשת – התבררו הדברים כך גם בב"ד), כמה יש לנו לזעוק ולצעוק מסוף העולם ועד סופו, ההיה כזאת בישראל עם קדושים, איך נפלת משמים ארץ תפארת ישראל שאיש אשר אלה לו יכול להיות ביננו ולהיקרא רב וצדיק ובעל מופת, ועוד מביאים ממנו תמונות בכתבי עת החרדים וקוראים לו בשם הגה"צ, הרי אפילו שליח ציבור אסור לו להיות כמבואר בשו"ע (או"ח סי' נ"ג), ובכל הדורות היה איש כזה מאוס בכלל ישראל והיה מרוחק בתכלית הריחוק ולא קראו אותו לעלות בתורה כמבואר בשו"ת מהרי"ק (סי' קפ"ח), וכמו שכתב בשו"ע (אבה"ע סי' קע"ח ס"ב) "יבדילוהו מביניהם לרעה וידחוהו בשני ידיים", ואם יש לו מקום בציבור החרדי הרי זו ירידה נוראה ועצומה לכל הציבור החרדי, כ"ש שאדם שפל משוקץ ומתועב החשוד בגילוי עריות יכול להיקרא בשם הגה"צ.

וכל זה הוא זלזול נורא בחמורות שבחמורות ופריצת גדרן של ישראל, שהרי זה שהיה העובר על עריות מאוס ומנודה בכלל ישראל היה לסיבת זה שהם דברים שלבו של אדם חומד ומתאוה להם, ולכך כשהיה העובר דחוי בשני ידיים מהכלל היה בזה שמירה גדולה, סייג וגדר לקדושת ישראל, ובדור שפל זה שהצניעות ירדה כ"כ וההפקרות והחוצפה עברו כל גבול חייבים לגדור גדר זה ולהרחיק ולהבדיל לרעה העובר על עריות ולדחותו בשני ידיים, וכל שכן שלא ליתן איזה שהוא כבוד רחמנא ליצלן, והרשע אליעזר וחסידי המטהרים את שמו הם פורצי גדרו של עולם, וכל הפורץ גדר ישכנו נחש לטותא דרבנן דלית ליה אסותא.

וכמה שהיה לנו לחשוש מהרשע אליעזר, הרי הדבר מתחזק כשחסידי ועושי דברו עושים תעמולה לפרסמו לטובה להכשיר השקף בק"נ טעמים וליתן לו כבוד מעל כל במה אפשרית [והרי אינם יכולים להכחיש הידוע בציבור], וכשיראו כמה תקיפים ועזי פנים, בעלי ממון ובעלי מעמד, מיוחסים ובנש"ק, איך אדם שעשה מה עשה נותנים לו כבוד ופרסום, יעשו ק"ץ בנפשם שאם בעל עבירה גדול ומפורסם כזה יכול להיקרא גאון וצדיק פועל ישועות ולפאר בימת הכבוד וכו', הם שאינם נקראים כגאון וצדיק ודאי שלא יגרע מעמדם בציבור אף אם ידעו שהם בעלי עבירה, וכמה חילול שמים וזלזול בחמורות שבחמורות יכול לצאת מזה רחמנא ליצלן רחמנא לישזבן.

על כן למען כבוד שמים וכבוד התורה הקדושה חייבים מנהיגי ישראל ובתי הדין להודיע את גודל רשעו של הרשע אליעזר בן עטיה, לבטל כוחו והשפעתו, מגבול שומרי תורה ומצוות להרחיקו, מעפר להשפילו, לביישו, להכלימו, לבזותו, להכניעו, לחרפו, לגדפו, לשקצו, לתעבו, לנדותו, להחרימו ולהשמיטו למען שמו באהבה.

אחר שכתבתי כל זה לגדור גדר בפרצה חמורה זו, אכפול שוב באזהרת חז"ל (שבת ל"ג ע"א) שהבאנו בריש הדברים, רחמנים בני רחמנים, חוסו על כלל ישראל שלא יתחדשו צרות רבות וגזירות קשות, חוסו על חיי בחורי ישראל ואל תדברו ניבול פה.

עונשים שלא מן הדין מפני צורך השעה

והנה אין לשער ואין לתאר גודל החורבן שנעשה בעוונותינו הרבים ממעשיו של רשע זה, כי החטיא אנשים רבים כ"כ עד שקשה להאמין עד כמה גדול החורבן הנורא, בין אנשים ונשים שהחטיאם לתאוות עצמו, ובין תלמידיו שהחטיאם בהכשרת וקירור עוון חמור זה ר"ל, עד שרבים מהם הורגלו לעבירה רח"ל ונעשה להם כהיתר. ובעוונותינו הרבים, תוך כדי כתיבתי נשמע ברבים המקרה המזעזע כל לב שנעשה ברבים, באחד מתלמידי אותו רשע, עטור בזקן ארוך ופאות ארוכות, ואפילו נקרא אצלם "פרוש" ונחשב מרביהם, הלא הוא הרשע המשוקץ זבולון דחבש שם רשעים ירקב, שנתפס באוקרינא בחודש מרחשוון כשהוא גר בדירה אחת עם אשת הרשע והמטורף שמואל יגלניק שם רשעים ירקב, ולא הסתפק בכך, אלא לאחר מכן כשהגיע המשוקץ דנן ארצה, בזמן שהבעל שמואל היה נמצא בחו"ל, היו שניהם בבית אחד ימים רבים והסתובבו יחד בראש כל חוצות, ה"י.

והנה אותה אשה מסכנה היא מהחסידות הנאמנות ביותר של "הרב" דקליפה, והיא עיוורת אחרי לחלוטין לכל היוצא מפיו, ומקרה נורא זה הוא הפעם השנייה בו נפלה במלכדותיו המסוכנות והטמאות, כי "הרב" בעצמו ניצל כבר את תמימותה באיסורים חמורים ר"ל, והאשה עצמה גוללה בעבר במשך שעות ארוכות את כל פרטי הפרטים של כל המעשים החמורים והנוראים שעשה עמה אותו ברלנד שר"י, וכל דבריה מוקלטים ומושמעים לרבנים.

וקלא דלא פסיק אומר שהמעשה האחרון עם דחבש שר"י נעשה כולו עפ"י הוראת "הרב" דקליפה, שהורה כך בערמה כדי שלא יאמנו דברי האשה הנ"ל מה שסיפרה על ברלנד שר"י, וע"י ניצול אמונתה העיוורת בו השתמש בה ככל העולה על רוחו הטמאה והמתועבת, בהוראתו אליה להתגורר יחד ולהסתובב בריש גלי כבעל עם אשתו עם אותו דחבש, כדי שבכך ייצא עליה שם של זונה ומופקרת. והרי זו תכלית האכזריות והרשעות שלמעלה מכל דמיון, שאחר שלקח אשה אומללה - יתומה משני הוריה ונשואה לבעל רשע ומשוגע - וחילל את טהרתה ותמימותה ועשה עמה מעשי תיעוב מחרידים, עוד מוסיף ומנצל את אמונתה בו ומורה לה לעבור על עוד ועוד איסורים כדי שאפילו לאחר שתתעשת ותבוא לפני דיינים להעיד בפייה על כל תועבות ברלנד לא יואילו להאמין לה,

אוי לנו שכך עלתה בימינו, הרעישו ארץ איך נעשים מעשים כאלה בפרהסיה ולא מיחו כהוגן, ואותו רשע זבולון שר"י מסתובב בין אנשי שובו בניס בראש מורם, ופרסמו בימים אלו את תמונתו כאחד מרביהם, זאת גם לאחר שאותו לץ ברלנד שר"י פרסם הקלטה שיש לנדות ולהחרים את אותו דחבש [שמוכן לכל בר דעת שלא עשה כך

אלא כדי לחפות על עצמו כאילו שלא ממנו יצאה ההוראה הנ"ל, ובכל זה רוצה "הרב" הרשע להשריש בלבם איך שצריך להתבטל אליו וככל אשר יאמר צריך לשמוע בקולו כהוא זה, וגודל החורבן בזה הוא נורא ואיום, ועדיין ברוב עזות וחוצפה שמקיים בנפשו עז פנים לגהינם נקרא בפייהם "צדיק האמת" "תיקון כל העולמות", ורוצים להחדיר בציבור החרדי איך שהוא אחד ממנהיגי ישראל ולפרסם שמו בכל אופן אפשרי רח"ל, כמה צריכים לעמוד בפרץ ולהעמיד הדת על תילה..

ובאמת אם היה יד ישראל הכשרים תקיפה היו צריכים בזמן כזה לענוש שלא מן הדין, וכדתניא (יבמות צ' ע"ב וסנהדרין מ"ו ע"א) "רבי אליעזר בן יעקב אומר, שמעתי [פירש רש"י שמעתי מרבותי] שבית דין [מותרין להיות] מכין ועונשין [עונש של מיתה] שלא מן התורה, ולא [שיתכוונן] לעבור על דברי תורה [לבוד מלבם חיוב מיתה לשאינו חייב מיתה], אלא [מפני צורך השעה] כדי לעשות סייג [גדר] לתורה. ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יוונים, והביאוהו לבי"ד וסקלוהו, לא מפני שראוי לכך [דשבות בעלמא הוא מדרבנן], אלא שהשעה צריכה לכך [מפני שהיו פרוצים בעבירות, שהיו רואים לחצן של ישראל שהיוונים היו גוזרים עליהם גזירות והיו מצוות בזויים בעיניהם]. שוב מעשה באדם אחד שהטיח באשתו תחת התאנה, והביאוהו לבי"ד והלקוהו, לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך, עכ"ל הגמרא עם פירוש רש"י בסנהדרין.

והגמ' הובאה לדינא בטור ושו"ע (חו"מ סי' ב' עיי"ש), ובש"ך (סק"א) ציין למהר"ם מלובלין (סי' קל"ח) לעניין מגדר מילתא, ועיי"ש שהאריך בזה, וזה חלק מתו"ד, לא רק כשהעם פרוצים באותה עבירה נקרא צורך השעה, אלא אפילו בשעה שעבר זה העבירה לא היו העם פרוצים בזה, אלא שכל שבי"ד רואים שאם לא יענשו בחומרה יהיה שבר שמהיום והלאה יהיו העם פרוצים בעבירה זו ג"כ נקרא שהשעה צריכה לכך, והוכיח כן משו"ת הרא"ש, וכן אם אין לא זה ולא זה אלא שרואים בי"ד שאיש זה רגיל בעבירה המזיקה לרבים שוודאי יעשה עוד לרבים אותו מעשה שעשה ג"כ צריך לקנסו ונקרא צורך השעה, כמו שמוכח בגמ' (ב"ק צ"ו ע"ב) שאמר רב נחמן האי אינש גזלן עתיקא הוא ובעינא דאקנסיה, והיינו שאף שלא היה החשש שאנשים אחרים יבואו ללמוד מגזלן זה, מ"מ כיוון שגזלן זה היה רגיל לגזול והיה החשש שיגזול עוד לכך קנסו רב נחמן, ומזה מוכח שזה ג"כ נקרא שהשעה צריכה לכך.

עוד הוכיח המהר"ם, שצורך השעה תלוי גם בזדון ובאשמת החוטא באותו החטא, שאם אותו המעשה הרע שעשה היה בזדון ובפרהסיה והרבה בחילול ה', צריכים יותר ויותר למגדר מילתא והשעה צריכה לכך לענוש שלא מן הדין, שאם יקלו בענשו על הפשעים הגדולים שעשה יהיה בזה חילול ה', ויהיה בזה סיבה שמהיום והלאה יהיו העם פרוצים בעבירות כיוצא באלו ויגיע מזה פרצה לרבים, וצורך הרבים הוא לגדור פרצה זו ולהרבות בענשו שלזה, ע"כ תו"ד.

ובפרצה הגדולה והנוראה הזו שאנו עסוקים בה שייכים כל אלו הטעמים שכתב מהר"ם, ובאמת היום לא שייך דין זה למעשה היות ואנו בגלות ואין כוח ביד בתי הדין לעשות דבר נגד החוק, אך כתבתי זאת להראות את גודל נחיצות הדבר לעשות לפחות מה שאפשר עפ"י הדין לנדות ולהחרים, שהרי השעה צריכה לכך מהטעמים שכתבתי, הן שכבר תלמידי אותו רשע עושים אחריו [וכבר שמעתי שמועה רעה על עוד אחד מרבניהם אך לא נתברר אצלי, אולם די בזה שכתבתי להוכיח עד כמה החשש קרוב], והן מה שכתבתי לעיל שאת מעשיו השפלים של ברלנד א"א להסתיר, וכשנותנים לו כבוד בציבור החרדי הרי זו פריצת גדר נוראה שיש לחשוש ממנה שלא יבואו לעשות את מעשיו השפלים והנוראים מבלי להתבייש בזה, ועוד יסתובבו בציבור עם ראש מורם.

התייראו מן הצבועים

והנה כבר כתבתי בהקדמה שהרשע ברלנד מראה עצמו כל השנים כצדיק מופלג חסיד ופרוש, מתמיד ותלמיד חכם עצום, והנה אמרו חז"ל (סוטה כ"ב ע"ב) "אמר לה ינאי מלכא לדביתיה, אל תתייראי מן הפרושים ולא ממי שאינם פרושים, אלא מן הצבועין שדומים לפרושים שמעשיהם כמעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס", ופירש רש"י "אלא מן הצבועים, כלומר שאין מראיתם כתולדתם אלא צבועים מבחוץ ואין תוכם כברם, שמעשיהם כמעשה זמרי שהם רשעים, ומבקשים שכר כפנחס אומרים לבריות לכבדם כפנחס, ואיכא דמפרש לה לענין צניעותא", עכ"ל, וכתב מהרש"א "מעשה זמרי שהיה בגלוי הם עושים בסתר ומראים עצמם בגלוי כפרושים לבקש שכר כפנחס, נקט אלו זמרי ופנחס שהיו עושים מעשים הפוכים בדבר אחד", ע"כ.

ויש להשתומם עד כמה אליעזר דגן הוא העתק נאמן לדברים אלו, שמצד אחד מראה עצמו כפרוש ומנהיג את כל קהילתו בפרישות שאין כדוגמתה ועוד אומר לבריות לכבדו כצדיק נשגב ופרוש, וכל זה בזמן שבסתר עושה מעשה זמרי כפשוטו, והם מעשים הפוכים בנושא אחד.

מפרסמים את החנפים

אמרו חז"ל (יומא פ"ו ע"ב) "מפרסמים את החנפים מפני חילול ה'", שנאמר ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו", ופירש רש"י "מפרסמים את החנפים שהם רשעים ומראים עצמם כצדיקים, אם יש מכיר במעשיו מצוה לפרסמו מפני חילול ה'", שבני אדם למידים ממעשיו שסבורים עליו שהוא צדיק, ועוד כשבא עליו פורעניות בני אדם אומרים מה הועיל לו זכותו, שנאמר ובשוב צדיק מצדקו – סיפיה דקרא ונתתי מכשול לפניו, אני ממציא לידו חטא גלוי לכל שיכשל בו וידעו את מעשיו", וכ"כ ר"ח "ונתתי מכשול לפניו כדי לפרסמו". ומשמע מזה בבירור שחז"ל מורים לנו שיש לנו לפרסם את רשעו, ולמדו כן ממה שהכתוב אומר שהקב"ה יפרסמו [והנה בהסתר הפנים הנורא שבעניינינו רואים גילוי רוח קדשם של חז"ל, איך שגם בדברים שהנלחמים נגד הרשע רצו ועשו השתדלות

להסתירם מ"מ פרסמם ה', וחרף השתדלותם יצאו הדברים לכלל הציבור, וכל מה שעושים אנשי "הרב" השתדלות למנוע הפרסום יוצא כנגדו קול חזק יותר].

וז"ל הרמב"ם (דעות פ"ו ה"ח) "המוכיח את חבריו, תחילה לא ידבר לו קשות עד שיכלימו שואמר ולא תשא עליו חטא, כך אמרו חכמים יכול אף מוכיחו בפניו משתנות, ת"ל ולא תשא עליו חטא, מכאן שאסור להכלים את ישראל וכל שכן ברבים כו', בד"א בדברים שבין אדם לחבריו, אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימים אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחרפים אותו בפניו ומבזים ומקללים עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים לישראל".

אזהרת חכמינו ז"ל הקדושים

רש"י הקדוש בחומש פרשת נח (בראשית ו' י"ג) על הפסוק 'קץ כל בשר' כתב "כל מקום שאתה מוצא זנות ועבודת אלילים אנדרלמוסא באה לעולם והורגת טובים ורעים", ובפרשת בלק (במדבר כ"ד י"ד) "לכה איעצך מה לעשות, ומה היא העצה, אלקיהם של אלו שונא זימה הוא" כו', ובגמ' (סנהדרין צ"ג ע"א) מובא המעשה של נביאי השקר שניבאו על דבר עבירה, ואמר אותו רשע נבוכדנצר "אלוקיהם של אלו שונא זימה הוא".

ועוד הזהירו חז"ל (שבת ל"ג ע"א) "בעון גילוי עריות כו' גלות בא לעולם ומגלין אותן ובאין אחרים ויושבים במקומם שואמר כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ כו'".

ובזהר הקדוש (בראשית נ"ט ע"ב) "כל מאן דנטיר האי ברית דעלמא אתקיים עליה אקרי צדיק" [ברית זו היא המקיימת העולם ומי ששומר ברית זו הוא הנקרא צדיק].

פרק ג' – המחפים או אינם מונעים דבר עבירה

המחפים על דבר עבירה

ובזאת אכתוב אזהרת חז"ל (שבועות ל"ט ע"א) על המחפים על דבר עבירה. על הפסוק 'ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו', 'ותניא, אמר ר"ש, אם הוא חטא משפחתו מה חטאת, לומר לך אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה מוכסים, ושיש בה לסטים שאין כולה לסטים, מפני שמחפים עליו', וכתב מהרש"א "לאו דוקא כולה, אלא כדמסיק אותן שבידם למחות, והיינו שמחפים עליו ואין מוחים בידו, ועוד, צדיקי משפחתו נמי פטירי כדלקמן, והיינו אותם שמיחו או שלא היה בידם למחות".

וכל אלו שמגדילים שמו ומכשירים השרץ בק"נ טעמים, כמה רעה הם עושים, שלא די שאין מוחים שבזה לבד נקרא מחפה, אלא עוד עוזרים לו ועוברים על איסור דאורייתא של 'לפני עור לא תתן מכשול' וכדלקמן, ולפי דברי הגמרא צריך לקרא להם בעלי עבירה ומינים ואפיקורסים, ובפרט כמה חמור הדבר כיון שרשע זה אין בכוחו לבד לסחוף אחריו והם הם המעמידים שקץ זה, ואמרו חז"ל (קידושין נ"ו ע"ב) "לאו עכברא גנב אלא חורא גנב", ופירש רש"י "אלמלא חור שהעכבר מצניע גניבתו שם לא היה גונב".

והגרוע מכל הם אותם רשעים שסדרו לו 'קבלת קהל' ויודעים מה התכלית בזה ועברו על לא תנאף, ודרשו חז"ל (שבועות מ"ז ע"ב) "שמעון בן טרפון אומר, אזהרה לעוקב אחר נואף מנין [וכתב רבינו חננאל מנין שחייב], ת"ל לא תנאף לא תנאף", ופירש רש"י "לעוקב, נעשה לו אפוסטרופוס להרגיל לו נשים לניאוף", ובאמת כל אלו המגדילים שמו וגורמים שיבואו אליו – כשהיה בחז"ל ואפילו עד עכשיו, הרי הם יודעים מה אמור להיות כשיצא מכלאו, והם אינם נקיים מאזהרה זו רח"ל. וראה בעין משפט (שם) שצייין להסמ"ג שהביא מאמר חז"ל זה, ובביאור הגר"א (חו"מ סי' שנ"ו) ציין גמרא זו על דברי הרמ"א (ס"א) שכתב "אסור לסייע לגנב בשום דבר כדי שיגנוב", והוא עפ"י מש"כ המחבר (סי' שנ"ט) שהגוזל עובר על לא תחמוד, ודרשו חז"ל בספרי דרשה זו של לא תנאוף לא תנאף על כל הלאווים בעשרת הדברות. עוד עוברים בזה על לאוים מדאורייתא של 'לא תעמוד על דם רעך' ועל 'לא תחוס עינך' ועל מצות עשה 'וקצותה את כפה' וכמו שיתבאר בעזרתו יתברך.

לפני עור לא תתן מכשול

כתוב בתורה הקדושה (ויקרא י"ט י"ד) "ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלקך אני ה'", ופירש רש"י "לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו כו', ויראת מאלקך, לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול להשט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר בו ויראת מאלקך המכיר מחשבותיך".

ו"ל הרמב"ם (ספה"מ מצוה רצ"ט) "שהזהירנו מהכשיל קצתנו את קצתנו בעצה, והוא שאם ישאלך אדם עצה בדבר הוא נפתה בו, ובאה האזהרה מלרמותו ומהכשילו, אבל תיישרהו אל הדבר שתחשוב שהוא טוב וישר, והוא אמרו יתעלה ולפני עור לא תתן מכשול, ולשון ספרא לפני סומא בדבר, היה נוטל ממך עצה אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו, ולא זו אמרו שהוא כולל ג"כ מי שיעזור על עבירה או יסבב אותה כי הוא יביא האיש ההוא שעיוורה תאוותו עין שכלו וחזר עור ויפתהו ויעזרו להשלים עבירתו או יכין לו סיבת העבירה".

ומאלו הפנים אמרו במלווה ולווה בריבית ששניהם יחד עוברים משום ולפני עור לא תתן מכשול, כי כל אחד מהם עזר את חברו והכין לו להשלים העבירה, ודברים רבים מזה המין יאמרו בהם עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול, ופשטיה דקרא במה שזכרנו תחילה, עכ"ל.

וכן כתב עוד הרמב"ם (רוצח פי"ב הי"ד) "כל שאסור למכור לגוי אסור למכור לישראל שהוא ליסטים, מפני שנמצא שהוא מחזק ידי עובר עבירה ומכשילו, וכן כל המכשיל עור בדבר והשיאו עצה שאינה הוגנת או שחזק ידי עוברי עבירה שהוא עור ואינו רואה דרך האמת מפני תאוות לבו הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר ולפני עור לא תתן מכשול", עכ"ל.

ובשו"ע (ח"מ סי' ש"פ ס"ב) כתב "האומר לחבירו שבר כליו של פלוני ע"מ שאתה פטור ושברו הרי זה חייב, ואע"פ שהעושה הוא חייב לשלם, הרי זה האומר לו שותפו בעוון ורשע הוא שהרי הכשיל עור וחזק ידי עוברי עבירה", עכ"ל, והוא מהרמב"ם (חובל ומזיק פ"ה הי"ג).

והנה מוכח מלשון הרמב"ם והמחבר שכתבו 'הרי זה האומר לו שותפו בעוון' שהמשלח הוא שותף לעצם העבירה של העובר, והיינו שכיוון ששולח את חברו לעשות העבירה לכן איכות העבירה של המשלח הוא לפי האיסור שהכשיל בו את חברו, ולכך כתבו 'שותפו בעוון', דהיינו כל לאו לפי עניינו, וכן מוכח מביאור הגר"א שציין בזה לגמ' (קידושין מ"ג ע"א) שאמרו שם [במחלו' ת"ק ושמאי אם יש שליח לדבר עבירה] "דינא רבה ודינא זוטא איכא בינייהו", וכתב רש"י "לשמאי (שסובר שיש שליח לדבר עבירה ברוצח) מיחייב בדינא רבה (כרוצח עצמו), ולת"ק (הסובר שאין שליח לדבר עבירה והכי קי"ל) לא מיענש כולי האי כהורג עצמו אלא כגורם", א"כ כל השולח את חברו לעשות עבירה, אף שקי"ל שאין שליח לדבר עבירה, מ"מ העונש הוא לפי העבירה שהכשיל, ובאמת י"ל שכן הוא בכל העובר על הלאו של ולפני עור לא תתן מכשול שהעונש ע"ז הוא לפי הלאו שהכשיל, ויש לעיין בזה.

ובגמרא (ע"ז ו' ע"א) "תניא, אמר רבי נתן, מניין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח, ת"ל ולפני עור לא תתן מכשול", ומסקנת הגמ' דקאי בתרי עברי דנהרא, והיינו שאינו יכול להגיע אל האיסור אלא ע"י זה המושיט לו, אז עובר משום ולפני עור, ומ"מ כתבו התוס' (שבת ג' ע"א) "שמדרבנן עובר המושיט אף אם היה יכול להגיע אל האיסור, מ"מ כיון שמסייע לו עובר שהרי מחויב להפרישו מן האיסור כ"ש שלא יסייע", וכ"כ הרא"ש והר"ן שם.

וכן פסק בשו"ע (או"ח סי' שמ"ז) וז"ל המחבר "ואם פשט ידו לפנים וחפץ בידו והניחו לתוך יד חברו העומד בפנים וכו' שנמצא שהעומד בחוץ לבדו עקר והניח, הוא חייב וחבירו פטור, אבל אסור", וכתב המשנה ברורה (סק"ז) "אסור לאו משום איסור שבת, אלא שמכשיל את חברו וגורם לו להוציא חפץ או להכניסו, ויש בזה איסור תורה משום ולפני עור, ואם הוא מונח באופן שאם אפילו לא היה בידו היה יכול ליטול שלא עבר על לפני עור, מ"מ איסור דרבנן איכא, שאפילו קטן אוכל נבילות ב"ד מצווים להפרישו כ"ש גדול שלא יסייע לו, ולמומר לעבודת כוכבים אסור להושיט ג"כ דבר איסור כמו לשאר ישראל", ועיי"ש עוד וכתב שם שדרך ארץ לומר לאדם שעוסק במלאכה תצלח במלאכתך, אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לומר לו כך.

והנה רבו מספור המכשלות שנעשים ע"י רשע בן בליעל זה הן ברוחניות והן בגשמיות. ברוחניות - בעבירות שעשה ובדברי הכפירה שאומר בשיעוריו, בהזרקה כנגד הלכה, בשליחת אנשים לסכן נפשם שכמה כבר נזקקו ע"י ואף כבר נהרגו ונפצעו כמה אנשים מישראל, וכן בקבר רבינו הקדוש שנמצא בבית החיים באומן נכנסים לשם הכהנים בהוראתו ומטמאים עצמם, וכן בבית החיים בצפת נכנסו כהנים בהוראתו וכמו ששמעתי מפי בע"ד, גם שידך שידוכים חסרי התאמה הגיונית כלשהיא, ולצד השני, גם החריב בתים בישראל ע"י שהורה לאנשים לתת גט ללא כל סיבה, גם החליף לאנשים שמות ללא סיבה ובאו ע"י שהרבה כתובות נכתבו שלא כהלכה ומי יודע אם לא היה בזה מכשול בגיטין [ואף שהבי"ד חוקרים ע"י מ"מ חסידיו הנאמנים יכולים להטעותם בזה]. בגשמיות - "הרב" סוחט סכומים גדולים ומוגזמים מאנשים לפדיונות [בזמן שבעל עבירה אינו ראוי כלל לעשות פדיון והרי גזל הוא בידו], וכמה נכנסו לחובות נוראים עד שחרב עליהם עולמם בגלל כל מיני הוראותיו. ועוד הרבה מכשלות ותקלות באו על ידו.

ובכל התעמולה שנאמנו עושים שיבואו אליו שייכים שני הפירושים של הלאו של לפני עור לא תתן מכשול, הן שנותנים עצה שאינה הוגנת בתעמולה זו והן שבאים על ידם לדבר עבירה באחד מהאופנים שאמרנו.

והנה אלו ששלחו אליו אנשים ו"הרב" הכשילם כמה שהכשיל ברוחניות או בגשמיות ונעשה על ידם בהדיא, הם ודאי עברו על איסור דאורייתא, ואף אלו שאינם שולחים בהדיא אך ע"י תעמולתם באים אליו, גם הם ודאי עוברים על איסור דאורייתא, אלא שגם אלו שעושים חיזוק לבאים אליו אך היו יכולים לבוא גם בלעדיהם, הם עוברים עכ"פ על איסור דרבנן, והם כולם מחזקים ידי עוברי עבירה, ואלו השולחים לעשות עבירה דינם חמור יותר שעונשם הוא לפי חומר העבירה שנעשה על ידם וכמו שמפורש בשו"ע, ויתכן שכן הוא בכל עובר על לאו של לפני עור.

ויש לציין שאחד מכ"ד דברים שמנדים עליהם הוא העובר על לאו של לפני עור לא תתן מכשול כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' של"ד סמ"ג).

אפרושי מאיסורא

מב' בגמ' (ברכות י"ט ע"א) "אמר רב יהודה אמר רב, המוצא כלאים בבגדו פושטן ואפילו בשוק, מ"ט אין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה', כל מקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד לרב", ובשו"ע (יו"ד סי' ש"ג ס"א) פסק כהרמב"ם לפי גרסתו בגמ' "הרואה כלאים של תורה על חברו, אפילו היה מהלך בשוק, קופץ לו וקורעו מעליו מיד ואפילו היה רבו. הגה וי"א דאם היה הלוש שוגג אי"צ לומר לו בשוק משום כבוד הבריות ישתוק ואל יפרשנו משוגג, ואם היה של דבריהם אינו קורעו מעליו ואינו פושטו בשוק עד שמגיע לביתו", והיינו שהרמ"א פסק כדעת הרא"ש שאם הלוש שוגג אי"צ לומר לו, אבל אם הוא מזיד מפורש ברא"ש ובטור שצריך להפרישו, ופירש הבית יוסף שאין הכוונה שלבשו מזיד, אלא שאם אחר שמצא שהוא לבוש כלאים אינו פושטו, נמצא שהוא משהה אותו עליו במזיד וחייב להפרישו, והביאו הש"ך (שם).

והיינו, שאם רואה את רבו שיודע שהוא לבוש כלאים ואינו פושטו, בזה כיון שהרב מזיד לכל הדעות צריך להפרישו ולהפשיטו אפילו בשוק ולקרוע הבגד אם א"א בעניין אחר, אבל אם הרב אינו יודע שהוא לבוש כלאים, שבזה דינו כשוגג, לדעת הרמב"ם והמחבר צריך להפרישו, ולדעת הרא"ש והרמ"א כיון שהוא שוגג ויש בו משום כבוד הבריות אין להפרישו עד שיבוא לביתו.

ולעניין הדין שצריך להפרישו מהאיסור אם הוא דאורייתא או דרבנן, הנה הב"ח (שם) כתב שהוא דין מדרבנן והסמיכה על הלאו של ולפני עור לא תתן מכשול, אכן המשנ"ב אחר שהביא כנ"ל בדעת התוס' והרא"ש שמי שמושיט לחבירו דבר בשבת והשני היה יכול לקחתו בעצמו שאינו עובר רק על דרבנן, הקשה בשער הציון שהרי מהגמרא הנ"ל שפושט את חברו הלוש כלאים אפילו בשוק מוכח שדין זה שצריך להפרישו מאיסור הוא דאורייתא, וא"כ גם כשחברו רוצה להוציא בשבת מרשות לרשות, אף אם יכול להוציא בעצמו, מ"מ מחויב השני מן התורה למנוע מהאיסור, ואף שאין שייך הלאו של ולפני עור כיון שיכול להוציא מעצמו, מ"מ יש עליו חיוב מן התורה למנוע את חברו מאיסור, ועיי"ש שתירץ בדוחק שלעניין כלאים יכול למנוע את חברו מאיסור ע"י שיפשיטו לכך מחויב למנוע מאיסור, אבל הכא לעניין הוצאה מיירי שאין יכול למנוע את חברו מלהוציא, וקמ"ל הרא"ש שמ"מ אסור מדרבנן להושיט לו כיון שהוא בכלל מסייע לדבר עבירה.

ולמדנו שדעת המשנה ברורה שבמקום שיכול לעבור עבירה אף בלא סיוע אלא שחבירו יכול למנוע מהעבירה מחויב מן התורה למנוע, ודלא כדעת הב"ח שהוא דין דרבנן, אך מ"מ אם אינו יכול למנוע והוא מסייע לו אינו עובר על לאו דאורייתא של ולפני עור אלא מדרבנן הוא בכלל מסייע לדבר עבירה.

וז"ל השו"ע (יו"ד סי' רמ"ב סכ"ב) "ראה רבו עובר על דבר תורה אומר לו לימדתני רבינו כך וכך", וכתב הש"ך שיאמר לו דרך כבוד, והקשה הבית הלל (סי' ש"ג) שהרי לעניין כלאים כתב המחבר "קופץ לו וקורעו מעליו ואפילו

היה רבו" והיינו בשוק ובביזיון, וכאן (סי' רמ"ב) מפורש שצריך לומר לו דרך כבוד, ותירץ, שלכתחילה צריך לומר לו דרך כבוד, אלא שאם אינו משגיח בזה פושטו ואפילו בשוק.

וכתב הרמ"א (סי' רמ"ב סכ"ב) "ואם רצה לעבור רק על איסור דרבנן אפ"ה צריך למחות בידו וכתב הש"ך הואיל וברור לו שעומד לעבור האיסור, הרואה רבו עושה מעשה ויש לו להקשות ע"ז אם הוא איסור דאורייתא יקשה לו קודם המעשה, ואם הוא איסור דרבנן יניחו לעשות המעשה ואח"כ יקשה לו, הואיל ואינו יודע ודאי שעובר אלא שיש לו להקשות ע"ז".

וכתב הש"ך שהתרומת הדשן סובר שדין זה הוא רק אם רבו פוסק הלכה שאז מדקדק ומתיישב בדעתו להורות כדת, משא"כ כשרואה שרבו רוצה לעשות מעשה לעצמו ויש לו להקשות ע"ז, צריך להקשות מיד אף באיסור דרבנן, ומ"מ פסק הרמ"א כמסקנת תרומת הדשן שאין לדקדק כולי האי, והיינו שאף כשעושה מעשה לעצמו יכול להקשות רק לאחר מעשה באיסור דרבנן.

עוד שם (סי' רמ"ב), על האיסור להורות הלכה בפני רבו כתב המחבר (סי"א) "לאפרושי מאיסורא כגון שרואה אדם שעובר עבירה מפני שאינו יודע שהוא אסור או מפני רשעותו, מותר להפרישו ולומר לו שהוא אסור בפני רבו, שבכל מקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד לרב", והוא מימרא דרבא (עירובין ס"ג ע"א) ושם בגמרא איתא מעשה ברבינא שהפריש אחד מאיסור דרבנן ונידה אותו בפני רב אשי רבו, ולאחר כך שאל את רב אשי כה"ג מי מתחזי כאפקרותא, אמר ליה רב אשי אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש בו חילול ה' אין חולקים כבוד לרב, וכתב רש"י "אין תורת חכמה וכבוד ותבונה ויועץ עומדת כנגד חילול ה'".

עוד בגמ' (ב"ק כ"ח ע"א) "מניין ל[עבד] נרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב [מפציר] בו לצאת וחבל ועשה בו חבורה שהוא פטור, ת"ל לא תקחו כופר לשוב, לא תקחו כופר לשב", ופירש רב נחמן בר יצחק "בעבד שמסר לו רבו שפחה כנענית, עד האידנא התירא השתא איסורא", וכן פסק הרמב"ם (עבדים פ"ג ה"ה) "נרצע שמסר לו רבו שפחה כנענית והגיע יובל והיה רבו מסרב בו לצאת ואינו רוצה וחבל בו פטור שהרי נאסר בשפחה".

ומכל זה רואים את גודל החיוב להפריש מן האיסור שהוא חיוב מן התורה כמו שפסק המשנה ברורה, עד שאם א"א בעניין אחר צריך להפשיט אפילו את רבו בשוק ולהזיק ממון ולעשות חבורה כדי להפריש מאיסור, ואפילו כשאין ברור לו אם רבו עושה כדין חייב להקשות לו קודם שיעשה באיסור דאורייתא.

ובפרשה חמורה זאת יש כמה וכמה איסורים שצריכים להפריש מהם את העברין, דברי הכפירה שדורש, טומאת כהנים בבית החיים, ועוד איסורים חמורים שבחמורים שחזקה ברורה שיחזרו כשהרשע ישוחרר מכלאו, ועוד הרבה איסורים המגיעים משוטה רשע וגס רוח זה.

הרימו מכשול מדרך עמי

וז"ל הנביא (ישעיה נ"ז י"ד) "ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי", ופירש רש"י "כה אמר הנביא בשמי [פירוש בשם ה'] לעמי, כבשו מסילה סלולה, פנו יצר הרע מדרכיכם, הרימו מכשול סלקו האבנים שאתם נכשלים בהם הרהורי רשע".

ובגמ' (מו"ק ה' ע"א) "מציינים את הקברות, [פירש רש"י שעושים סימנים על הקברות בסיד כדי שלא ילכו אוכלי תרומה לשם], אמר ר"ש בן פזי, רמז לציון קברות מן התורה מנין, ת"ל [יחזקאל לט] וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון, א"ל רבינא לרב אשי, הא מקמי דליתי יחזקאל מאן אמר כו', אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכא אקרא [פירש רש"י גמירי מסיני].

רבי אבהו אמר מהכא, וטמא טמא יקרא – טומאה קוראה לו ואומרת לו פרוש [כלומר עושים סימנים על הטומאה כדי שיהא מרגיש ופורש, רש"י], אביי אמר מהכא ולפני עור לא תתן מכשול [כלומר עשו דבר על הטומאה שלא יהיו נכשלים בה נושאי תרומה וטהרות, רש"י], רב פפא אמר מהכא ואמר סלו סלו פנו דרך, רב חנינא אמר מהכא הרימו מכשול מדרך עמי, רבי יהושע בריה דרב אידי אמר מהכא והודעת להם הדרך אשר ילכו בה, מר זוטרא אמר והזרתם את בני ישראל מטומאתם [והזרתם ומתרגמינן ותפרשון, רש"י], רב אשי אמר ושמרתם את משמרתי – עשו משמרת למשמרתי, רבינא אמר ושם דרך אראנו בישע אלוקים [שעושים סימן באיזה דרך ילכו, רש"י], ע"כ הגמרא.

מבואר בגמרא שהוא הלכה למשה מסיני לציון את הקברות שלא יהיה מכשול לאוכלי תרומה, והסמיכוה אקרא. אמנם דין זה של ציון הקברות שנוי במחלוקת ראשונים אם הוא דאורייתא והיינו הלכה למשה מסיני כפשטות הגמרא, או שהוא אסמכתא בעלמא, ואין כאן מקומו, ואיך שלא יהיה טעם הדין הוא כיון שהקברות הם מכשול שיכשלו בהם הכהנים ואוכלי טהרות, ולכן צריך להרים המכשול שלא יהיה מכשול לרבים בהם.

וכן לעניין הטמאים כתב הרמב"ם (טומאת צרעת פ"י ה"ח) "ולא המצורעים בלבד, אלא כל המטמאים את האדם חייבים להודיע לכל שהם טמאים כדי שיפרשו מהם, שנאמר וטמא טמא יקרא, הטמא מודיע שהוא טמא", וכתב הגרע"א (שם) בשם המשנה למלך שמצורע בימי חלוטו חייב להודיע לכל שהוא טמא מדאורייתא כדי שיהיה בדד, אבל שאר טמאים הוא כדי להזהיר שלא יכשלו בו וקרא אסמכתא בעלמא.

וא"כ יש לומר קל וחומר שבעניינינו שייך טעם זה שצריך להודיע לרבים תקלה ומכשול נורא זה בגשמיות וברוחניות באיסורי דאורייתא ובכל כך הרבה עניינים שיזהרו בו ולא יכשלו בו ישראל הכשרים.

והחילוק בין שתי סוגיות אלו של אפרושי מאיסורא וציון קברות, שאפרושי מאיסורא הוא להפריש את העוברי עבירה בין במזיד ובין בשוגג, וציון הקברות הוא להסיר המכשול שלא יכשלו בלא דעת, ושתי סוגיות אלו הם 'עשה טוב' לעומת לפני עור לא תתן מכשול שהוא 'סור מרע', ופשוט הוא.

לא תעמוד על דם רעך

יש איסור לאו מהתורה (ויקרא י"ט ט"ז) "לא תעמוד על דם רעך אני ה'", וכתב רש"י "אני ה' נאמן לשלם שכר ונאמן ליפרע".

ובגמ' (סנהדרין ע"ג ע"א) משנה "ואלו הם שמצילים אותם בנפשם, הרודף אחר חברו להרגו ואחר הזכור ואחר נערה המאורסה, אבל הרודף אחר בהמה והמחלל את השבת ועובד עבודת כוכבים אין מצילים אותם בנפשם". ופירש רש"י "ואילו שמצילים אותם מן העבירה בנפשם – ניתנו להיהרג לכל אדם כדי להצילם מן העבירה, אבל הרודף אחר בהמה לרבעה והרוצה לעבוד עבודת כוכבים ולחלל שבת וכ"ש שאר כריתות ומיתות ב"ד שאינן עריות, דלא ניתן להצילם בנפשו אלא מדבר שהוא ערוה ויש בה קלון ופגם לנרדף כגון זכר ונערה המאורסה, ומיהו רוצח בהדיה כתיב ביה וכו'", עכ"ל.

המשך הגמרא "ניתן להצילו בנפשו מנלן, אתיא בק"ו מנערה המאורסה, מה נערה המאורסה שלא בא אלא לפגמה אמרה תורה ניתן להצילה בנפשו, רודף אחר חברו להרגו על אחת כמה וכמה. וכי עונשין מן הדין, דבי רבי תנא הקישא הוא, כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש (דברים כב), וכי מה למדנו מרוצח, מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד, מקיש רוצח לנערה המאורסה, מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו, אף רוצח ניתן להצילו בנפשו".

רש"י "לפגמה לביישה ולזלזלה אמרה תורה ניתן להצילה בנפשו וכו', מן הדין, ק"ו הקישא הוא, שהוקש רוצח לנערה המאורסה, וכל הקיש וגזירה שוה המופנית הרי הוא כמפורש בקרא ועונשים ממנו, לפי שלא ניתן לדרוש מעצמו, אבל מק"ו שאדם דן ק"ו מעצמו אע"פ שלא קבלו מרבו אין עונשין ממנו וכו', מה נערה המאורסה ניתן להצילה מן העבירה בנפשו אף רוצח כו', ואכתי ילפא נערה מרוצח שתיהרג ואל תעבור וכדלקמן וכו'", עכ"ל.

המשך הגמ' "ונערה מאורסה גופא מנלן, כדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי רבי ישמעאל, ואין מושיע לה, הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע [והיינו אפילו בנפשו של רודף, רש"י], ומדקאמר אין מושיע מכלל דבעיא תשועה".

"ת"ר מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או ליסטים באים עליו שהוא חייב להצילו, ת"ל לא תעמוד על דם רעך", פירש רש"י "לא תעמוד עצמך על דמו אלא הצילהו", "והא מהכא נפקא, מהתם נפקא, אבדת גופו מנלן ת"ל והשבותו לו, אי מהתם הו"א ה"מ בנפשיה אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא, קמ"ל", פירש רש"י

"קמ"ל לא תעמוד על דם רעך, לא תעמוד על עצמך משמע אלא חזור על כל צדדים שלא יאבד דם רעך". ומגמ' זו למדנו שמותר אף להוציא ממון חבירו בכדי להציל את חבירו, אלא שמ"מ כתב הרא"ש שחייב הניצל להחזיר לו מה שהוציא עליו. ועיי"ש מסקנת הגמרא שכל חייבי כריתות מצילים אותם בנפש הרודף.

והנה בסוגיא זו הגמרא מדברת משני מצבים: רודף אחר חבירו – ובזה השוותה התורה בין רודף להרגו ובין רודף אחר עריות, ודין של לא תעמוד על דם רעך – שאם רואה את חבירו שעומד להיהרג באיזה אופן שהוא שחייב להצילו. ולעניין עריות לא מצינו בגמרא שיש בזה הלאו של לא תעמוד על דם רעך, אך הרמב"ם כלל החיוב להציל ממיתה עם החיוב להציל מאונס עריות גם לעניין הלאו.

וה"ל הרמב"ם (רוצח ושמירת נפש פ"א הלכה י"ד-ט"ז) "כל היכול להציל ולא הציל עובר על לא תעמוד על דם רעך, וכן הרואה את חבירו טובע בים או ליסטים באים עליו או חיה רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להצילו ולא הציל, או ששמע גוים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנים לו פח ולא גילה און חבירו והודיעו, או שידע בגוי או באנס שהוא קובל על חבירו ויכול לפייסו בגלל חבירו ולהסיר מה שבלבו ולא פייסו, וכל כיוצא בדברים אלו העושה אותם עובר על לאו לא תעמוד על דם רעך. הרואה רודף אחר חבירו להרגו או אחר ערוה לבועלה ויכול להציל ולא הציל, הרי זה ביטל מצות עשה שהיא וקצותה את כפה, ועבר על שני לאוים על לא תחוס עינך ועל לא תעמוד על דם רעך, אע"פ שאין לוקים על לאוים אלו מפני שאין בהם מעשה, חמורים הם, שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו אבד כל העולם כולו, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים כל העולם כולו", עכ"ל.

והרמב"ם ביאר מצוות אלו (ספה"מ עשה רמ"ז) "שציונו להציל את הנרדף מיד הרודף להרגו ואפילו בנפש הרודף, כלומר שאנחנו מצוים להרוג הרודף אם לא נוכל להציל הנרדף אלא בנפש הרודף, והוא אמרו יתעלה וקצותה את כפה לא תחוס עינך, ולשון ספרי במבושיו – מה מבושי מיוחד שיש בו סכנת נפשות והרי הוא בקצותה את כפה, כך כל דבר שיש בו סכנת נפשות הרי הוא בקצותה את כפה, וקצותה את כפה מלמד שאתה חייב להצילו בכפה [היינו בקציצת כפה], מנין שאם אין אתה יכול להצילו בכפה שאתה חייב להצילו בנפשה, ת"ל לא תחוס עינך", ועיי"ש עוד.

עוד ביאר (שם לא תעשה רצ"ג) "שהזהירנו שלא לחוס על נפש הרודף וכו', אולם בעת השתדלותו ובקשו לעשותו אז יקרא רודף, וחובה עלינו שנמנעו מעשות מה שלבו מתאוה ונצר לו כדי למנעו מן העבירה, ואם לא רצה לשמוע אלינו נלחם בו, ואם יכולנו למנעו ממה שהוא רוצה לעשות בחסר אחד מאבריו כגון שנחתוך ידו או רגלו או שנסמא עינו הנה זה הוא הקודם, ואם א"א למנעו אלא באבוד נפשו הנה ייהרג כדי שלא יעשה מעשה, ובאה האזהרה שלא לחוס עליו ומהמנע מלהרגו והוא אמרו וקצותה את כפה לא תחוס עינך וכו'.

וזה שאמרנו שיהרג הרודף על השתדלו, אינו בכל מי שישתדל לעשות איזו עבירה שתהיה, ואמנם הוא באיש רודף אחר חברו להרגו, ואפילו היה קטן או אחר אחת מן העריות לגלות ערותה, ובתנאי שיהיה בן תשע שנים ויום אחד, ומבואר הוא כי הזכור הוא בכלל עריות, אמר יתעלה צעקה הנערה ואין מושיע לה הא יש לה מושיע מושיעה בכל דבר שהוא יכול להושיעה, והשווה דין רודף אחריה ורודף אחר חברו להרגו, אמר כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה, עכ"ל. ועיין עוד במצוה ל"ת רצ"ז.

ואהבת לרעך כמוך

והנה חיוב זה להזהיר ולהציל אחרים מאיסור או סכנה, אינו רק במצב שבו הוא יודע את המכשול בבירור שאז חייב להפריש מאיסור ולהסיר המכשול כמו שנתבאר, אלא אף במקום שאינו יודע אלא שמע לשון הרע שצריך לחוש למה ששמע יש לו להזהיר אחרים שלא ייכשלו, ואף שאסור לו לקבל הדברים, מ"מ זה שצריך לחוש ולהיזהר עפ"י מה ששמע הוא לא רק לעצמו אלא גם מחויב להזהיר אחרים בזה, וכמבואר בדברי הרא"ש והמעדני יו"ט דלהלן.

שהנה בגמרא (נדה ס"א ע"א) על הפסוק בירמיה 'והבור אשר השליך שם ישמעאל את כל פגרי אנשים אשר הכה ביד גדליה' [וכתב רש"י ביד גדליה משמע שגדליה הרגן], 'וכי גדליה הרגן והלא ישמעאל הרגן, אלא מתוך שהיה לו לחוש לעצת יוחנן בן קרח [פירש רש"י יוחנן בן קרח אמר לו לגדליה שמעתי שבא ישמעאל בן נתניה להרגך] ולא חש מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן, אמר רבא האי לישנא בישא אע"פ דלקיבולי לא מבעי למיחש מבעי".

וכתב הרא"ש "וכעניין זה דוקא יש לחוש ללישנא בישא היכא שיוכל לבא לידי היזק לו או לאחרים אם לא יחוש לו כההיא דגדליה בן אחיקם, אבל בעניין אחר אסור אפילו לחוש ללשון הרע ולהאמינו כלל", וכתב עליו המעדני יו"ט "וממילא משמע כמו שצריך לחוש אם יכול לבא היזק לעצמו כמו כן צריך לחוש אם יכול להיות שיבא היזק לאחרים, שהרי זה ודאי שיש לאדם לחוש להיזק של אחרים כמו שיש לו לחוש להיזק של עצמו, וכלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך, ומעשה זה של גדליה שהעלה עליו הכתוב כאילו הרג לכל הנהרגים בידי ישמעאל, ואע"פ שהיה לו לחוש על עצמו לא הזכיר הכתוב את זה אלא את זה שלא חשש לאחרים", ע"כ תו"ד.

אכן כתב החפץ חיים (כלל ו' בבאר מים חיים סק"ל) שזה שמצוה לספר לאחרים כדי לחוש ולהיזהר הוא רק אם יודע שלא יגיע לנידון שום היזק מזה רק שהם ישמרו את עצמם ממנו, אבל אם נראה לפי העניין שהם יקבלו את הדברים לאמת גמור ויבואו להזיק או לבייש את הנידון עבור זה אז אסור לו לספר, עיי"ש, אך בענייננו מותר לקבל הדברים וכמו שביארנו בעזרתו יתברך לקמן.

וכתבתי זה להוכיח שאף שאינו יודע בבירור מ"מ יש מצוה לדאוג שלא יגיע היזק לאחרים, וזה אף שאם לא יאמר לחברו לחוש מ"מ לא יעבור בזה על לא תעמוד על דם רעך, וכמו שכתב הח"ח (הלכות רכילות בבמ"ח סק"ט בהג"ה) "אבל ח"ו לא עבר גדליה דגברא רבה היה על לאו של לא תעמוד על דם רעך, ורק בעניין קבלת לשון הרע

היתה לו שיטה אחרת שאין לקבל אפילו לענין לחוש", אך כתב שם שאם נתברר לו שהוא אמת, אף שלא ראה בעצמו הוא עובר על הלאו של לא תעמוד על דם רעך אם אינו מזהיר את חבריו. וכדעת הח"ח נראה דעת המעדני יו"ט שכתב שיש חיוב לחוש לאחרים משום ואהבת לרעך כמוך, ומוכח מזה שאינו עובר בלאו.

אכן מדברי האור החיים הקדוש מוכח שסובר שגם עפ"י השמיעה שמחויב לחוש אם אינו חושש להזהיר את חבריו עובר בזה על לא תעמוד על דם רעך, שכתב על סמיכות הפסוקים (ויקרא י"ט ט"ז) "לא תלך רכיל בעמך לא תעמד על דם רעך" וז"ל "כיון שציותה התורה על הרכילות התנה בו שלא יעמוד על דם רעך, שאם ראה שרוצים לרצוח את אחד חייב להודיעו כדי שיציל את נפשו ולא יאמר הרי זה רכילות, הא למדת שאם לא גילה את אוזן חבריו והרגוהו בטל אזהרת לא תעמוד על דם רעך, צא ולמד ממעשה גדליה בן אחיקם שגילו לו וכשלא חש היה מה שהיה", ומוכח מדבריו שסובר שגדליה עבר על הלאו. ואיך שלא יהיה, גם לשיטת הח"ח הרי הכתוב העלה על גדליה כאילו הרגם מפני זה שלא חשש למה ששמע ולא הזהיר את האחרים.

זעקת אבותינו שבטי קה – הכזונה יעשה את אחותינו

ועתה חס לבי בקרבי בהגיגי תבער אש עצור במלין לא אוכל קול דמי אחינו ואחיותינו זועקים אלינו, הרי הטעם שרודף אחר עריות שמצילים אותו בנפשו אינו משום גודל החטא אלא משום בוש וזלזול ופגם הנרדף, וביוצאי ומכירי קא אמינא עד כמה קוטלים את הנפגע בזה, איך חיינו אינם חיים ואין לו לא יום ולא לילה וסיוטים וחרדות רודפים אותו יומם ולילה, הרי כמה מאות (לפחות, קשה להאמין אך זו העובדה הברורה) מאחיותינו בנות ישראל נפגעו בקלון ע"י רשע זה וחייהם אינם חיים, ואיך מעלימים עין, כמה עלינו לזעוק מרה זעקת אבותינו הקדושים שבטי קה "הכזונה יעשה את אחותנו"? ובפרט שזקן מנאף זה עד בואו למאסרו לא הפסיק עם מעשיו המחפירים, ועוד ידו נטויה לצאת לחפשי ולהמשיך במעשיו השפלים והמכוערים. היה לא תהיה. וכל השותקים ואינם מצילים עתידים ליתן את הדין שהרי לפי המצב שאנחנו נמצאים כיום – מה שהיה הוא שיהיה.

ולא רק על אלו שנעשה עמהם קלון באונס עלינו לזעוק מרה, אלא אפילו אותם מסכנים שנענו לו, הרי בני ישראל קדושים הם וקבלו חינוך טהור בדרך המסורה לנו ולא היו מגיעים לזה ככל ישראל הכשרים, אלא שהטעה אותם אותו רשע בדעתם שעושים בזה תיקונים נפלאים ומצילים את כלל ישראל בזה ועוד טעיות ואמונות כוזבות, ופשוט שלולי זאת לא היו מגיעים למצבים שפלים כאלו.

וכן הרבה מהם אנוסים ע"י כוחות נפשו הנדירים והשפעתו הבלתי מצוייה על אחרים שקשה עד כמעט בלתי אפשרי לסרב למאמרו כידוע, וצריך לאדם – ובפרט לאשה שדעתה קלה – כוחות נפש אדירים להתנגד לו ולעמוד בדרכו, והם אנוסים גמורים וחייהם אינם חיים, וגודל הרחמנות והחמלה שעליהם אין לשער, שהרי חוץ מגודל הבושה והחרפה שלהם עוד מאשימים את עצמם, ואין להם מנוחה מזה איך שותקים ונותנים שמצב זה ימשך, הרי גם אם

יעזור ה' ולא ישחררו אותו לחפשי עד תום תקופת מאסרו, הרי אין זה זמן רב כלל, ואם לא יקומו להחרימו ולנדותו או על כל פנים להוקיעו בעוז ותעצומה ולעשות כל מה שאפשר לבטל את כוח השפעתו יהיו ללא כל ספק עוד ועוד נפגעים, שהרי אף אחד [חוץ ממי שיש לו כוח מלכות של מדינה ומשטרה וכמו שהיה אצל כל משיחי השקר מאותו האיש הנוצרי ועד שבתאי צבי ימ"ש] לא מסוגל כלל להתנגד לו, וכל מה שגורם להמשך והתמדת תפקידו של כל גבאי ומשמש אצלו זה רק העובדה שאותו גבאי ומשמש מציית לכל מוצא פיו וממלא כל שגעותיו, ואילולי כן הוא משליך אותם ככלי אין חפץ בו ומפטר אותם כלאחר יד, וכפי שברח מאשתו ומבנו שסגרוהו והגבילוהו עד שהבטיחו לו שיותר לא יעמדו בדרכו, וכידוע לכל הבקאים בהשתלשלות פרשת בריחתו וכל המצב שנוצר מסביבו לאחר מכן, ומה גם שידוע כמה תוחב לדיהם של גבאי חפירות מזומנים מהסכום המתקבל ב"פדיונותיו" כדי לשחדם להוציא לפועל כל העולה על רוחו, והרי תורתנו הקדושה והטהורה עומדת וצווחת: לא תעמוד על דם רעך.

וכמו שכתבתי כבר, רשע בליעל זה כבר סחף אחריו הרבה מאחינו בית ישראל, ולא רק מחסידי ברסלב, והרי הרבה נשים מקהילות אחרות יש להם קשר טלפוני עם הקווים שלהם ועם אותו רשע אודות כל מיני בעיות שיש להם, ובכלל הרי אין עוד קהילה שנמשכים אליה מכל החוגים והעדות כמו קהילות חסידי ברסלב, ואפילו אם לא, וכי מה שהזירה התורה הקדושה לא תעמוד על דם רעך הוא רק אם הוא מחברי הקהילה או אם הוא לא מוגדר בקהילה כלשהיא, הרי יש כאן מפגע קשה מאוד שהזיק כל כך בגשמיות וברוחניות לכל כך הרבה אנשים מישראל.

אחינו בית ישראל רחמנים בני רחמנים, עורו והתעוררו, הרי בחסידות ברסלב הרבנים והעסקנים כבר תשו ידיהם וכמעט שאין לאל ידם לעשות עוד, כמה וכמה כוחות זמן וממון השקיעו לבטל כוח פגע רע זה, ובפרט שיש כ"כ הרבה מפריעים שהם חכמים בעיניהם ואינם מבינים את הבעיה ואת הצורך וחושבים שצריך לעשות שלום שקרי ומדומה במקום לעשות שלום אמיתי ולהציל את אחינו ובשרינו.

ויש חכמים בעיניהם שנדמה להם שצריך שתהיה רחמנות על אותו רשע ואכזר, והתורה הזהירנו שלא לחוס על נפש הרוזף, ויש החושבים לרחמנות על הקהילה שנפשם קשורה בנפש מנהיגם, וכי זו היא רחמנות שיהיה רשע מנוול זה עטרה לראשם? והרי רוב הנפגעים הם מקהילתם, והרבה מהעושים למען הרשע והמשוקץ הזה שבמשפחתם הקרובה נפגעו והם כעיוורים וחרשים ומשימים עצמם כעורב אכזרי על בני ביתם באמונתם הכוזבת.

ורשע משוקץ זה שולט בהם יותר מהמצריים שלא שלטו רק בגופם, כמו שכתב רש"י בפרשת פנחס (במדבר כ"ו ה') "שהיו האומות מבזים אותם ואומרים מה אלו מתייחסים על שבטיהם, כסבורים הם שלא שלטו המצריים על אמותיהם, אם בגופם היו מושלים ק"ו בנשותיהם, לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם", ועדיין יש טיפשים החושבים שזוהי רחמנות על הקהילה שלא יחרימו אותו, והנביא ישעיה אומר "כי מרחמם ינהגם", ופירש רבינו הקדוש (ליקוטי

מוהר"ן תורה ז' תניינא) היינו מי שהוא רחמן הוא יכול להיות מנהיג, וכאן הופכים הדבר ולוקחים מנהיג אכזר שכזה, ומה לנו להוסיף על דברי חז"ל: "כל המרחם על האכזרים סופו שמתאכזר על הרחמנים" וידוע כמה נזק נגרם לישראל לדורות ע"י "רחמי שאול על אגג", וכמה גדול שכרן של אלו שיזכו לגדור פרצותיהן של ישראל ולבטל כוחו והשפעתו של מפגע חמור זה, וכמו שכתב רש"י על הפסוק לא תעמוד על דם רעך "אני ה' נאמן לשלם שכר ונאמן להיפרע".

פרק ד' – קבלת העדות שנעשתה בבי"ד

והנה אחר כתבי רוב קונטרס זה, תהילה לאל זכינו וג' דיינים תלמידי חכמים מופלגים יישבו על המדוכה כבית דין לכל דבר ועניין בכל חומר הדין, וגבו עדויות רבות הן מעדים כשרים והן מכמה וכמה מהנפגעות עצמן בכל פרטי ההלכה המבוארים בשו"ע.

גביית עדות שלא בפני בע"ד

ולעניין תוקף הבי"ד אף שהייתה גביית העדות שלא בפני בע"ד. הנה כתב הרמ"א (סי' כ"ח סט"ו) שיש חולקים ומתירים קבלת עדות שלא בפניו בדיעבד, ולכן אם בע"ד הוא אלם והעדים יראים להגיד לפניו מקבלים העדות שלא בפניו ודנים ע"פ, וכן פסק בפסקי מהרא"י (סי' קע"ה קע"ו), וכן דעת הגאון אב"ד דבריסק כמבואר בשו"ת הרמ"א (סי' י"ד) אף לעניין עדות נשים. אך מ"מ הש"ך (שם סקי"ט) פסק כמהרש"ל שאפילו בדיעבד פסולה העדות שנגבתה שלא בפניו, וכן פסק הרמ"א עצמו בשו"ת (סי' י"ב) עכ"פ בעדות אשה עיי"ש, אך לא הארכת בזה אחר שבמחלוקת היא שנויה.

אמנם נדון דיון יש לחלק בשני חילוקים מדין גברא אלמא הרגיל שהכריעו הרבה פוסקים שאפילו בדיעבד אין דנים ע"פ עדות זו. החילוק הראשון במה שכבר הארכנו בו 'מלקים על לא טובה השמועה' ו'צורבא מרבנן דסני שומעניה משמתים אותו', ובכל זה אין עדות כדן אלא שמועות רעות שיוצאות עליו וכמו שהתבאר, וכן הוא לשון המחבר (סי' ב') וז"ל "כל בי"ד אפילו אינם סמוכים בא"י אם רואים שהעם פרוצים בעבירות ושהוא צורך שעה דנים בין מיתה בין ממון כו', ואפילו אין בדבר עדות גמורה", וצ"ן הגר"א לדינא דלעיל (קידושין פ"א ע"א) 'מלקים על לא טובה השמועה', ומה שהתחדש בגביית עדות זו הוא בירור הדברים עפ"י דיינים ת"ח שעמדו על הדברים בדרישה וחקירה ושמעו אותם מכלי ראשון שהוא עדיף מהשמועות שהיו עד עכשיו. בנוסף, כאן איימו על העדים בכל דיני איום וגיוזום וכאופן המבואר בשו"ע שם.

וכן נדחית בזה טענת הליצנות שלהם שכל השמועות הם עפ"י אדם אחד שהוא המקור לכל השמועות, [דבר שגם בלא זה היה ידוע לכל מי שידע מאחד מהטוענים או העדים שהיא טענת שקר והבל], אך עכשיו נתברר זה עפ"י הבי"ד שחקרו ודרשו את העדים כהלכה, וכן הוברר הדבר והוכח שאין חשש כלל שהאויבים הם הוציאו את הקול – כמו שניסו אנשיו לטעון. ואף שגם לכתחילה לא היה אמת בדבריהם וכמש"כ, מ"מ ע"י העדויות שבאו לפני בית דין – כעשרים עדים – הוברר שהנפגעות עצמן הן הן שמהן יצא הקול בדרך חברא חברא אית ליה וכו', ומה עוד שהרבה מהמעשים החמורים נעשו בפרהסיא או עכ"פ במעמד כמה וכמה אנשים ונשים נוספים, והרי שלך לפניך שאין כאן אויבים כלל והקול כשר וישר הוא ללא כל פקפוק.

ואף שסיים המחבר וז"ל "ודוקא גדול הדור או טובי העיר שהמחוס ב"ד עליהם", אין הכוונה לעניין אם אין בדבר עדות גמורה, אלא לעניין העונש שלא מן הדין לצורך שעה, וכמבואר בב"ח וביס של שלמה שצ"ח (סק"ד) שלעניין עונש שלא מן הדין נאמר הדין שצריך ב"ד שהמחוס רבים עליהם, וכמו שכתב הרא"ש שהוא מקור דין זה על הדין שרב נחמן קנס את הגולן שלא מן הדין (ב"ק צ"ו ע"ב) וז"ל הרא"ש (סי' ה') "ודוקא גדול הדור כגון רב נחמן כו' וממונה לדון ע"פ הנשיא או טובי העיר שהמחוס רבים עליהם אבל דייני עלמא לא", עכ"ל, אבל על הדין של מלקים על לא טובה השמועה לא נאמר כלל שצריך דוקא שהמחוס רבים עליהם, וכן כתב הדרישה בהדיא בריש הסימן שכל דין אפילו שאינו מומחה ולא קיבלוהו עליהם יכול לדון עפ"י קול שאינו פוסק אם נראה שיש צורך השעה לכך, וכן מוכח ברמב"ם (סנהדרין פכ"ד ה"ה) שהביא הדין של מלקים על לא טובה השמועה, וכן בשו"ע (אבה"ע סי' קע"ח ס"כ), ולא הזכירו הפוסקים כלל שצריך גדול הדור או ב"ד שהמחוס הרבים עליהם.

דין מוסר שיש ממנו פחד מות

החילוק השני. שאין אליעזר הרשע והאכזר וחסידיו ותלמידיו הרשעים כדין גברא אלמא הנאמר בסי' כ"ח, שהרי כתבו התוס' (כתובות כ"ז ע"ב ד"ה אמר) וכי "משום דמסתפי הני סהדי מסתפי מיניה כולי עלמא" [בלשון תמיהה], שאם עדים אלו מפחדים ממנו וכי כל העולם מפחד ממנו, והיינו שאין מדובר שם בפחד של כל העולם, ועוד מוכח בסוגיא של מרי בר איסק (ב"מ ל"ט ע"ב וכתובות שם) שאין העדים מפחדים פחד מות, כי כשאמר רב חסדא למרי שיביא את העדים שיש לטוען כנגדו שכך דנים לגברא אלמא, שאל מרי אם כן הוא שהעדים מפחדים ממנו א"כ אף אחר שיביאם יעידו שקר, אמר רב חסדא תרתי לא עבדי, והיינו ששתי עוולות לא יעשו גם שלא יעידו האמת ועוד שיעידו שקר, ומזה מוכח שאין הפחד מגברא אלמא פחד מות, שהרי כשיש פחד מות ודאי יש החשש שיעידו שקר, וא"כ מוכח שדברי הפוסקים שאפילו בדיעבד אין מקבלים עדות שלא בפני בעל דין בגברא אלמא, הכוונה דווקא באלם שאין ממנו פחד מות ואין כל העולם מפחד מהם, ולכך אינו נקרא אונס שיקבלו את עדותם שלא בפני בעל דין.

אבל הרשעים הארוזים האלו באמת כל העולם מפחד מהם, והפחד מהם הוא פחד מות, וכמו שאפשר לשמוע מכמה רבנים שאמרו שהם חשודים על שפיכות דמים, וכן אמר הרב משה שפירא זצ"ל, ולכן בחייו לא פרסמו דבריו ברבים. ויש קלא דלא פסיק על כמה אנשים שנהרגו על ידם, והרי זה זמן רב שהעוסקים במלאכת הקודש לקיים ובערת הרע מקרבך מתרוצצים בכל הבתי דינים ועדיין לא מצאו ב"ד שיסכים לדונו מרוב פחדם מהם, וכל מי שנכנס לעסוק בעניין זה עושה כן במסירות נפש ממש כפשוטו, וכמה מהם הוכו ונפצעו פשוטו כמשמעו, ואני הכותב בתוכם שנזקקתי לאשפוז ולניתוח אחר שהוכתי ע"י חסידי מכות שיש בהם כדי להמית, וברוך ה' שלא נתנני טרף לשיניהם.

וא"כ דינם כדין מוסר שהפחד ממנו היה בכל הדורות פחד מות, ועוד שכולם פחדו מהם וכמבואר בסימן שפ"ח, ולכך יש כאן אונס בגדר שהדין הוא שאפשר לקבל עדות שלא בפניו.

וז"ל הרא"ש לגבי מוסר הובא בטור (ס"ס שפ"ח סי"ג) "ואין צריך לקבל העדות בפניו, ואף שלא בשעת מעשה כשדנים עליו להרגו ביד גוי אי"צ לקבל העדות בפניו, [זוהי שיטת הרא"ש שמסור העומד למסור זהו בשעת מעשה שכל הקודם להרגו אפילו ישראל זכה לשמים, אבל כשאין ידוע עכשיו שיש לו מה למסור אלא שהוחזק למסור אז הורגים אותו על ידי גויים ואסור להרגו ע"י ישראל] כי הדבר ידוע מי שהוא מוחזק מסור ומלשין הגויים מקרבים אותו בשביל הנאתם, ואילו היה צריך לקבל העדות בפניו ולדרוש ולחקור בדינו לעולם לא יעשה לו דין כי ינצל ע"י גויים, כי אפילו כשאינו בסכנה מוסר יחידים ורבים כל שכן כשרואה עצמו בסכנת גופו כו', לכן נהגו בכל תפוצות הגולה כו' שמבקשים עצה ותחבולה לבערו מן העולם משום מגדר מילתא שיוסרו אחרים ולא ירבו מוסרים בישראל וגם להציל את ישראל הנרדפים תחת ידם כו'", עכ"ל, העתקתי סוף דבריו לעניינינו שצריך לראות שיוסרו אחרים ולא ירבו לעשות מעשה רשע כמוהו, וכן להציל את הנרדפים תחת ידם של רשעים ארורים אלו, ולכך צריך לראות לעשות מה שיש בדינו לעשות להחרים ולנדות מפני שתי סיבות אלו.

וכתב הרשב"א בתשובה הובא בב"י (שם מח' ח') וז"ל בתו"ד "וכן עושים מעשה במסור מוחזק להרגו בידיים כו', ואיזה מוחזק, כל שנודע לרבים שהוא כן, לא שהוחזק בב"ד של כ"ג ושקבלו עדיו בפניו, שא"כ אין לך מוחזק עכשיו שאין לנו מומחים {היינו לעניין מוסר שלכאורה היה צריך להיות דינו כדיני נפשות} והרי החכמים העידו וכתבו שהמוסר המוחזק הורגים אותו בכל זמן וכל הנעשה ענוותן ומרחם על אלו נעשה אכזר על דורו וכמו שאמרו בגיטין ענוותנותו של רבי זכריה חרבה ביתו.

עוד אחרת, כי בעוון הדור התחילו קצת אנשים ללמוד האומנות הנפסדת הזאת כו', וכל שהשעה צריכה לכך מכין ועונשים שלא מן הדין בכל מקום ובכל זמן כאותו שרכב על הסוס בשבת כו', ובאלו וכיוצא באלו אין משגיחים בב"ד של כ"ג וסמוכים ולקבל העדות בפניו כו', שאין הולכים בכל אלו אלא אחר ידיעת האמת לסלק הנזקים ולעשות גדרים בפני פרצות".

وهוא מוסיף ע"ז ש"לפעמים אנו מקבלים עדים שלא בפני בעל דין, שהרי אמרו היה הוא חולה או עדיו חולים מקבלים שלא בפניו, ואפילו בשלחו לו ולא בא כו', וכל שכן זה שהיה אסור בזיקים, ואין לומר לבית דין שילכו אצל העדים שבכל עיר ועיר עם זה ושיקבצו כולם כאחד, ואם נפשך לומר שלא אמרו כן {היינו הדין אם היה חולה שמקבלים שלא בפניו} אלא בדיני ממונות אבל בדיני נפשות אין מקבלים כו', לאו בר טענה הוא כו' בקבלת עדות לא אכפת לך כל שיש צורך בכך, כגון שהיה חולה או עדיו חולים שהרי לאחר קבלתם יכול הוא עדיין לטעון ולפסול עדיו, וכ"כ בעל העיטור משמן של גדולי ישראל, עכ"ל, ועיי"ש עוד.

היוצא לענייננו מדברי הרא"ש והרשב"א, שני דינים: א' כיון שהשעה צריכה לכך אין משגיחים בכל דיני קבלת עדות. ב' היות שהדין מבואר (ב"ק קי"ב ע"ב ונפסק סי' כ"ח סט"ז) שאם היה הבעל דין חולה או שאר אונס שמקבלים עדות שלא בפניו, א"כ באופן זה שמפחדים ממנו פחד מות או שהוא אסור בזיקים וא"א שכולם ילכו אליו, א"כ יש כאן אונס ולכך דינו כמי שהיה חולה שמקבלים עדות שלא בפניו.

ושני דינים אלו שייכים בענייננו, וא"כ מותר לקבל העדות שלא בפניו, והחילוק בין סוגיא דקידושין מלקים על לא טובה השמועה לדין מוסר הוא, שמדין מלקין על לא טובה השמועה אין כאן מעשה ב"ד אלא שאנו מחזיקים על פי השמועה, משא"כ לפי המבואר בדין מוסר יש כאן מעשה ב"ד כהלכה, כיוון שאנו דנים שאי"צ קבלת עדות בפניו כמו אם היה חולה.

לאפרושי מאיסורא אי"צ לקבל עדות בפניו

עוד היתר מבואר בפוסקים לקבל עדות שלא בפני בעל דבר, והוא בזמן שיש צורך לאפרושי מאיסורא, ומבואר בשו"ת שואל ומשיב (סי' קפ"ה) ובנודע ביהודה (אבה"ע סי' ע"ב), וכבר האריך בזה היביע אומר (יו"ד ח"א סי' א') והאריך כדרכו בקודש להביא פוסקים הסוברים כן, והכריע כן להלכה אף בזמן שיש הפסד ממון לנדרון, וצירף לזה שהיה קלא דלא פסיק וסני שומעניה טובא, וכן שהיה הנדרון איש זרוע ואלם, וכל הצירופים האלו ישנם בנדרון דידן.

גביית עדות נשים

בעניין שקיבלו עדות נשים. הנה ז"ל הרמ"א (ח"מ סי' ל"ה סי"ד) "י"א תקנת הקדמונים הוא דבמקום שאין אנשים רגילים להיות וכו' נשים נאמנות, ולכן יש מי שכתב דאפילו אשה יחידה או קרוב או קטן נאמנים בעניין הכאת ת"ח וכו', לפי שאין דרך להזמין עדים כשרים ואין פנאי להזמין", וסיים "והוא שהתובע טוען ברי".

והנה לכאור' סיום דברי הרמ"א אינו מובן, איך אפשר לקיים במקרים אלו שיהיה 'התובע' טוען ברי, וכי מי הוא התובע. ובשו"ת שואל ומשיב (ח"א סי' קפ"ה ד"ה והנה) יישב זה וז"ל "במ"ש למעלה בשם מהרי"ק דדוקא להציל הוא דמותר אבל לא לענוש שום עונש ולבייש אותם אסור ע"י לישנא בישא, אמנם זה דוקא שם שלא היה רק לישנא בישא לבד, אבל כאן היה גביית עדות והגביית עדות הייתה משני נערים שהעידו מה שעשה המלמד עמם בקטנותם והעידו שלא בפניו וע"ז כתב דברים אלו, אף דאין כאן עדים כשרים עדיף מלישנא בישא, ופשיטא דיש למנוע מלתת לו תלמידים".

שוב כתב בסוף התשובה וז"ל "ומ"ש (השואל) על מ"ש בשם מהרי"ק והש"ע סימן ל"ה דנהגו לקבל אף עדות קטן כל דא"א שיהיה שם עדים כשרים, וע"ז כתב דבמהרי"ק מבואר שצריך להיות התובע טוען ברי, תמהני דשם שייך טענת בריא ומהטעם שכתב מהרי"ק דאל"כ לא שבקת חיי, אבל כאן מה ריעותא יש במה שאינם טוענים ברי ואטו

היו צריכין לדעת, ואנן על זה העדות סומכין", והיינו שהשואל הקשה על המעשה שם שנחשד מלמד על משכב זכור רח"ל, וא"כ הרי אין כאן תובע הטוען ברי ואיך אפשר לסמוך על גביית עדות הקטנים שהגדילו, וע"ז תמה השואל ומשיב שאי"צ שבתביעה כזאת יהיה שייך טוען ברי.

ומבואר להדיא בדברי השו"מ שבמקרים כאלו שאין תובע ונתבע סומכים לדינא על תקנת הקדמונים לקבל עדות גם מנשים וקטנים וכו'.

עוד כתב הרמ"א לעניין נידוי (יו"ד סי' של"ד סמ"ג) "ואין צריכים לעניין נידוי עדות וראיה ברורה אלא אומד הדעת באמיתות הדברים שהתובע טוען ברי, ואז אפילו אשה אפילו קטן נאמן אם הדעת נותן שאמת הדבר", עכ"ל.

בית דין הקבוע בעיר

אלא שכמובן שהמחפזים על עושי רשע כתבו טענות שונות ומשונות לבטל תוקף הבי"ד, וכתבו ע"ז כמה קונטרסים, וכל דבריהם טעונים בדיקה במקורות היות שהם מסלפים ומשנים מהכתוב, ואין בהם בושה לשקר גם בדברים העשויים להתגלות ואף לומר על יום שהוא לילה, ולכן די לי בהערה זו על כל סילופיהם שכמובן אינם ראויים לדון בהם, ואכתוב תשובה רק על כמה טענות שראיתי שאין בהם סילוף. ועל דברי סילופם אומר, ישפוט הרואה דבריהם בעצמו, שהרי אין קץ לדברי רוח, אלא שזאת לדעת, שהמחפזים האלו "יודעים לספר" מה היה בבית הדין בלי שהיו שם, והם משקרים במציאות הדברים. ואזכיר את הקונטרס שקרא את עצמו 'דעת תורה' אודות הבית דין שהקימו נגד "הרב" ברלנד, שרוב דבריו הם שקר וסילוף וחצאי דברים, ואין בדבריו טענה אחת שיש בה ממש נגד הבית דין, ופשוט שאין לכותב זה ולקונטרס זה דעת תורה כלל.

כתב החזון איש (אבה"ע סו"ס ק"א) שבזמן שיש בית דין קבוע בעיר אין חייבים בני העיר לשמוע לבית דין אחר, שדרך הישרה להחזקת דין אמת ומשפט הוא שיהיה לכל עדה דיינים נבררים על ידם ידועים וראויים למשפט, ולכך אין חייבים לשמוע ולהאמין לאחרים, עיי"ש. ולפי דבריו לכאן אין כל תוקף לבית דין פרטי שהקימו לצורך עניין זה.

אכן באמת דברי החזון איש אמורים אחר שבני העיר עשו המוטל עליהם וקיבלו עליהם בית דין שידונם, שאז אינם מחויבים לבי"ד אחר שהעמיד את עצמו, וזה שייך רק על בני העיר שקיבלו עליהם בית דין – וכגון בירושלים בני העדה החרדית שקיבלו עליהם הבית דין, ולהם שייך לומר שאינם מחויבים לשום בית דין מבתי הדין שיש בעיר, אך באופן שבי"ד העדה החרדית אינם מוכנים לדון בעניין, א"כ אין בית דין בעיר לעניין חמור זה, וודאי שצריך שיעמידו מעצמם בית דין שידון בעניין. וכן מבואר בשו"ת שואל ומשיב (שם) שעשו קבלת עדות נגד רצון האב"ד ע"י ג' אנשים נכבדים. וכל זה לאנשים שיש להם בי"ד קבוע, אך לשאר בני העיר שלא קיבלו עליהם את העדה החרדית לבית דין, א"כ לא שייך להם כלל דברי החזון איש, כיון שכל בני העיר בעצמם אין להם בית דין שקיבלו עליהם

וכשצריכים לבית דין הולכים אל אחד מבתי הדין שיש בעיר, וכל אחד מהם הם בית דין שעמד מעצמו ולא שבני העיר קיבלוהו עליהם, וא"כ אין דברי החזון איש אמורים בכגון דא.

ואף אם תמצי לומר שיש בעיר בתי דין שזינם כבי"ד קבוע והם מוכנים לדון בזה, מ"מ ודאי שהחזון איש לא דיבר בכגון דא שיש פרצה חמורה כזאת שצריך להציל מיד רודף ואפרושי מאיסורי בכמה ענינים חמורים, וא"כ הרי מוטל על הבית דין של העיר להתערב בדבר ולדרוש על קול חמור כזה האם יש בו ממש או שהוא עלילות שקר, וממ"נ יש כאן פרצה חמורה שמוטל על הבית דין לחקור על הדבר ולעשות המוטל עליו – או להעמיד הדת על תלו או לסכור פי דוברי שקר על צדיק בגאווה ובז, וכיון שלא עשו המוטל עליהם, וטענתם בפייהם שמפחדים מחסידיו הבריונים פחד מוות, ודאי שיש חיוב על מי שביכלתו לקום ולעשות מעשה ולהציל, ואין דברי החזון איש אמורים כלל במקום כזה שיש אפרושי מאיסורי ולהציל את הנרדפים מיד רודפם.

גילוי דעת הדיין לפני גביית העדות

טענה נוספת טענו, שחלק מהדיינים כבר גילו דעתם בעניין ברלנד מקודם, ולכך שייך בזה מש"כ הש"ך (סי' י"ז סק"ט) בשם מהרשד"ם "אם כבר נשאל הדיין וכתב לו פסק אין רשאי לפסוק כיוון שנחשב לנוגע", וא"כ אחר שחלק מהדיינים גילו דעתם מקודם הם נחשבים לנוגעים. בראש ובראשונה נאמר, שהסמכת דברי הש"ך אלו לנידון דידן אינה נכונה, כי שם מדובר בדיני ממונות שיש שם שני בעלי דינים – תובע ונתבע, וכששומע דברי אחד מבעלי הדינים ונתקבלה סברתו אצלו שוב דעתו נוטה לבעל דין זה ונחשב כנוגע, אך מה עניינו לכאן שמדובר בגביית עדות על מעשי עבירה של חשוד, וכי איזו תביעה יש כאן או איזה "צד שני", וכי יעלה על הדעת שכל מי שכבר נקבעה אצלו רשעותו של שבתאי צבי למשל יהיה פסול לדון לאחר מכן בבית דין, או שכל מי שכבר נקבעה אצלו רשעותם של המשכילים והרפורמים ושאר עוקרי התורה למיניהם ולדורותיהם יהיה פסול לדוןם לאחר מכן בבית דין, ולגבי כל רשע שנבקש לגבות עדות על רשעותו נצטרך לחפש בחורים ובסדקים מי שמעולם לא גילה דעתו לגבי רשע זה לגנאי. מעולם לא שמענו טענה ודרישה מגוחכת כזו.

אך בר מן דין, עיין בפתחי תשובה (שם סק"י) בשם כמה פוסקים החולקים וס"ל שיכול לדון לכתחילה, וכתב שאפילו לדעת הש"ך בדיעבד דינו דין. ובר מן דין י"ל שגם לדעת הש"ך יכולים לדון לכתחילה, שהרי עיקר הדין הוא גביית העדות וכמו שכתב הסמ"ע (סי' ל"ג סק"א) לעניין אוהב ושונא שמותרים להעיד אף שפסולים לדון, שבעדות המעשה כאשר היה לפניו הוא מעיד, ואין חושדים אותו שישנה בכוונה בשביל אהבתו או שנאתו, משא"כ דין התולה בסברא והמחשבה נשתנה מחמת אהבתו או שנאתו, וא"כ הוא הדין והוא הטעם על הדיין השומע את העדות.

שנאת הדיין

עוד טענו שיש להדיין דין שונא. אף שכבר יישבתי זה, מ"מ באמת אין לו דין שונא וכמו שכתב התומים (סי' ז') ששונא היינו רק אם שונאו מחמת ענייני עולם הזה, אבל אם שונאו מחמת שראה אותו עובר עבירה אינו נקרא שונא.

היפוך דברי העד

עוד טוענים על אחד מהעדים ששינה גרסת סיפורו כמה פעמים והיפך דבריו, ועוד שכשהיה אצל גאון אחד ישב עמו הרבה ובסוף הודה ששיקר בדבריו, ולכך אין בדבריו ממש. וכל טענה זו יש לדעת שהיא מבוססת אך ורק על שמועות פורחות באויר המוכחות בכל תוקף ע"י העד עצמו, שטוען ועומד ע"כ בנחרצות, וכך אמר בפני דייני הבי"ד, שמעולם לא אמר לשום רב שחזר בו מדבריו, וכ"ש שלא "הודה" ששיקר, ופשוט שהמוציא עליו הראיה. והנה כאשר נחקר העד בבית דין הסביר עצמו בטוב טעם, שמתחילה ביקש ממנו אחד מחשובי אנ"ש (העד פירט את שמו והלה הופיע גם הוא בבי"ד ואישר את הדברים) לרכך מעט את גירסתו ולא לספר ברבים כל המעשה החמור והנורא שראה במו עיניו כפי שהוא ללא כחל ושרק כדי להפחית חילול ה', כי באותה תקופה סבר אותו אחד מאנ"ש – כרבים אחרים – שניתן להשתיק הקול ולגדור הפרצה מכאן ולהבא, וזו הסיבה שכאשר שאלו ממנו פרטי הסיפור בתחילת פרסום הדברים היה לפעמים מתחמק ומספר באופן אחר, אך מאז שהוברר לו שאין כאן שום חשש חילול ה', סיפר תמיד את הסיפור באותו אופן ממש ללא כל שינוי לכל מי ששאלו, וכפי שהעידו בבית דין הרבה מאלו שסיפר להם הסיפור כבר לפני כמה שנים.

אך גם אם לו יהי שאמר דברים כאלו, הנה מבואר בשו"ע (סי' כ"ט) שאחר שהעיד העד בבית דין אינו יכול לחזור בו, ורק קודם שהעיד יכול לחזור בו, שאין עדות אלא בבית דין, וא"כ אין מקום כלל לטענה הנ"ל, שהרי אפילו לפי דברי הטוענים טענה זו הרי לא אמר דברים אלו בבית דין, ובפרט שהדיינים גובי העדות חקרו את העד הדק היטב היטב הדק, וביררו עדותו באופן הטוב והמועיל ביותר להעמיד העדות על דיוקה השלם.

זכות הדיינים שיעשו סייג לתורה

כתב מרן הבית יוסף (טור חו"מ בדה"ב סי' ב') "כתב הר"מ מרקנט ראש פרשת משפטים בשם מדרש רות הנעלם, יש מי [שאינו] דן דין אמת לאמתו ומקבל עליו שכר מהקב"ה, דן דין אמת לאמתו ונתפס, כגון דין שדן ומדקדק דקדוקים לזכות לרשע, דתניא ב"ד מכין ועונשים שלא מן התורה כדי לעשות סייג לתורה או מפני שהזמן גורם, והדיין מסתלק עצמו מלהענישו ומדקדק בעניין הדין למצאו פתח לזכות אותו מן הדין ממש והוא דין [פירש הלבוש והובא בהגהות והערות שם שהוא דין אמת לפי הדין אם לא שהשעה צריכה לכך לעשות שלא כהלכה כמבואר שם

בטורן, כשהקדוש ברוך הוא דן את העולם אותו דיין נתפס עליו ומסלקו עליו קודם זמנו, ואם לאו עליו כתוב לא נין לו ולא נכד בעמו כשעצמו אינו נתפס נתפס זרעו.

יש מי שאינו דן את הדין לאמתו ומקבל עליו שכר, כגון אבא שראה אחד מחבק לאשת איש ומנשק [זכרים שאותו רשע עשה בפרהסיה וחסידי הרשעים המציאו היתירים לזה רח"ל] אפיק לון לקונפיה וקטיל לון, לאו דבני הריגה נינהו אלא לעשות סייג לתורה, דלא תימא דיינא אפיק ליה בדין תורה וסגי ליה, אלא דיינא דלא עבד סייג לתורה אין לו סייג לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, סייג שלא נין ונכד עצור ועזוב הוא בעולם הזה, בעולם הבא מעבירים ממנו אותם מעשים טובים שהם סייג לעולם הבא לאדם, כי הא דאמר עשו סייג לתורה בדיל דתירתון חיים בהאי עלמא ובעלמא דאתי, עכ"ל. היוצא מדבריו, כמה חמור הדבר לדקדק בדקדוקי פרטי הדין, בזמן שצריכים לגדור גדר ולעמוד בפרץ ולעשות סייג לתורה.

ובפרשה חמורה זאת שיש פחד מהם ומהמונס, אף שכבר הרבה מכוחם נפל תהילה לאל, והא ראיא שכבר עשו כ"כ הרבה נגדם והקימו קו ברסלב עם כל העוסקים בעניין וכולם חיים וקיימים [אף שחלקם מוכים וחבולים], וכמה שמתייגעים למצוא בית דין קבוע ומפורסם שיסכים לדון בזה כפי שדנו ג' הדיינים מוסרי הנפש דנו, ויגדלו פרצה חמורה זאת עדיין לא עלתה בידם, אשרי מי שיבא ויקדש שמו יתברך ויציל את העשוקים והנרדפים ויקיים בעצמו לא תעמוד על דם רעך, ויבער העבודה זרה הזו מקרבנו, אשרי לו ויבא על שכרו מן השמיים בזה ובבא.

פרק ה' – עוולות חמורות נוספות מבית היוצר של הרשע

עצותיו הרעות וסחיטת כספים

עניין נוסף יש שלא כתבתי ממנו, והוא עניין עצותיו המטורפות לשואלים אותו, וכן מה שצריכים לשלם כל הבאים לחלות פניו שאין נכנסים אלא ע"י שיתנו סכומים גדולים, ומה שאין גדול בישראל לוקח אותו רשע מנוול לוקח, והרי הוא ככלב הזועק הב הב ואין נפשו מלאה לעולם אלא תמיד עומד ומצפה מתי יבא לידו אדם ויוכל להוציא ממנו ממון יותר מאשר יש לו, והרבה נכנסו לחובות עצומים או מכרו דירתם כדי לזכות לקבל ברכה מנואף אשה חסר לב זה, או כדי לראות פניו ולקבל עצתו שעונה לשואליו בקלות ראש ללא כל אחריות על מה שעונה.

ואספר בזה מעשה אחד [ובאלו ידועים עוד לאלפים] ששמעתי מאחד מחשובי משפיעי אנ"ש, שהוא עצמו ליווה את הבעל דבר, ומעשה זה ללמד על הכלל כולו יצא, ובמעשה זה שקרה בחורף שנה זו יש גם ללמד על גודל עזותו וחוצפתו שיש לו גם כעת כשיושב בכלא אחורי סורג ובריח, וכן מופרך במעשה זה מה שטוענים החושבים את עצמם לחכמים בעיניהם ואומרים שצריך עכשיו לרחם עליו שכבר נשבר לבו בקרבו אחר שישב כל כך זמן בבית האסורים ונכנע לבו, וצריך להבין מזה שעליו נאמר מה שאמר החכם מכל האדם (משלי כ"ו כ"ה) "כי יחנן קולו אל תאמן בו כי שבע תועבות בלבו".

ומעשה שהיה כך היה. אשה מעוברת אחת הייתה במצב קשה, והורו הרופאים שצריכה להפיל עובריה, ורצה הבעל לשאול ולקבל את ברכת "הצדיק" מיודעינו ברלנד הרשע, אלא ששכנעו אותו שמקודם ישאל את הגאון הגדול הרב יצחק זילברשטיין שליט"א כי הוא ידוע כמומחה בעניינים אלו ואיתמחי גברא חוץ מגדלותו בתורה ויראה, ואכן כך עשה הבעל ושאל את הגאון שליט"א, והורה לא לעשות הפלה כל זמן שאין על העובר דין רודף, ובירך את ברכתו, ובינתיים הוטב מצב המעוברת עד שהרופאים כבר הודו להוראת הגאון הרב שליט"א שאי"צ להפיל, אך שלמרבה הצער עדיין רצה הבעל לשאול את "הרב" מה לעשות, ותשובת "הרב" היתה שהרב [ה"ה הרה"ג הנ"ל] שהורה לא להפיל הינו רוצח, וחייבים להפיל מיד, ואכן כך עשו רח"ל. כמה מסכן אדם זה שעסקו ואיבד לו נפש, ועדיין יכול לסבור בדעתו שאכן "הצדיק" הציל את אשתו.

ומעשה זה שיש בו משום רציחה וגזלה, אחד מני רבים הוא, ויש ללמוד מזה איך אחרי שהוא עושק וגוזל את הרבים שרוצים לקבל ברכה או עצה וצריכים לתת פדיונות בסכומים עצומים, מזעזע לראות איך עונה לשואליו בקלות ראש בעניינים שאין לו בהם כל ידע ויש בהם חששות של פיקוח נפש, ועוד בחוצפה ועזות נוראה נגד אחד מגדולי הדור. וידוע שע"י סחיטות אלו גרפו "הרב" ובאי ביתו ונאמנו מיליונים רבים, ובזה נבין עד כמה רחוק מידיעתנו כמה גדולה צרה זאת לבית ישראל, שהרי איך אפשר לידע מי וכמה נופלים בפח יקוש זה.

ועליו ועל חבר מרעיו נאמר בפסוק (ירמיה י"ז י"א) "עשה עשר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל", וכתב רש"י והוא מהתרגום "יהיה נבל – מתקריא רשיעא", וכתב במצודות דוד "המקבץ עושר ולא במשפט יושר כי אם בערמת הלב, כי העושר הזה לא יתקיים בידו ובחצי ימיו יעזוב העושר ההוא, ובסוף יגולה לאנשים ערמת לבו ויהיה מוחזק לנבל", ע"כ.

הכנסת כלה והבאת שלום בין איש לאשתו וההיפך

עוד עניין יש לנו לענות בו. והוא עניין ההדרכה שלו להנהגות של פרישות דרך ארץ למשך חודשים ואף שנים ארוכות על פי רצונו וחלומותיו, גם לאלו שאינם ברי הכא כלל ואינם בדרגה הנדרשת להנהגה זו, וגם לבעלי תשובה שרק אתמול יצאו מעומק הרפש של חיי הפקרות גמורים ובבת אחת מקפיצם לאלף דרגות מעל ראשם, ולעומת החמרה גדולה זו, המשוגע הזה מתיר להם כל ענייני קירבה וחז"ל על אף כל המכשולות הנגרמים ללא כל ספק באופן כזה ואכמ"ל. וכל זה עושה כדי להרבות בכבוד קהילתו כאילו מנהיג את הרבים בדרכו של הקדוש רבי שמואל שפירא זצ"ל, וכמה מכשולות גדולים יצאו מזה, וכמו שאמר הוא בעצמו, שלא לו ששאלוהו שנכשלים רח"ל ענה "שעל היתר מקבלים גיהנם יותר מאשר על איסור" עפרא לפומיה [אפשר לשמוע זאת בקו ברסלב], וזה בנוסף לזה שהוא מענה את בני ובנות ישראל בזה, וכמו שאמרו חז"ל בהגדה של פסח "וירא את ענינו זו פרישות דרך ארץ כמה שנאמר וירא אלוקים את בני ישראל וידע אלוקים".

וכמה גדולה הצביעות והעזות שיש בדבר זה עד שזועקים אל לב השמים, כי בזמן שהנבל הזה עובר בשאט נפש על איסורי כריתות ומיתת בית דין, מראה את עצמו כאילו הוא קדוש ופרוש, ועוד תובע מתלמידיו ובני קהילתו פרישות מטורפת שלא כדת של תורה.

עוד דבר שהזכרתי בקיצור, והוא עניין הגירושים שעושה, שרשע זה במשך עשרות שנות מנהיגותו כבר החריב כמה מאות בתים מישראל (ללא כל גוזמה! וכידוע לכל הקרובים ובני הקהילה, וכל הבקאים בפרשיות אלו) ללא כל סיבה כלל, וכן היו מקרים שהיו בעיות בשלום בית ועסקו בעניינם לעשות שלום, וכשהגיע עניין זה לידו פסק במחי יד לעשות גט, ואפילו עכשיו שהוא בבית הסוהר הורה לכמה אנשים להתגרש, והוא היפך מדעת חז"ל שאמרו לעשות שלום בין איש לאשתו, ואמרו שאמר הקב"ה שימחה שמו לעשות שלום בין איש לאשתו, והוא בין הדברים שאין להם שיעור לעשות שלום בין איש לאשתו כי הוא שייך לעניין גמילות חסדים, והוא בקלות ראשו עושה היפך דעת חז"ל.

צא ולמד כמה מעשיות נוראים יש בדברי חז"ל איך התייגעו לעשות שלום בין איש לאשתו וביזו עצמם על זה, וכמה אכזריות יש בזה שמאמלל ומחריב בתים של אנשים שיש שלום בביתם ופתאום מוצאים עצמם ללא בית, ולפעמים יש להם גם ילדים והוא ברוע לבבו מתאכזר עליהם ללא סיבה וללא כל התחשבות, ועוד הרבה פעמים קרה שאחרי

שהיו צריכים לשלם סכום הגון כדי ל"זכות" להיכנס אליו ולקבל עצתו, הוא בשרירות לב – אחר העושק התאכזר על התמימים כל כך.

וממה שמצאנו גודל מצות הכנסת כלה והבאת שלום בין איש לאשתו, מובן עד כמה נורא עניין היפוכו, ועל מעשים אלו נאמר בפסוק (מיכה ב' ט') "נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה מעל עלליה תקחו הררי לעולם", וכתב הרד"ק "כל אחת ואחת מנשי בני עמי הם העניים, אתם גורמים שיגרש העני את אשתו מביתו כו', מה שהוא הררי לעולם, והוא חבור האיש עם אשתו לפרות ולרבות, שיצרתיה מצלע האדם וציויתים פרו ורבו, ואתם תקחו אותו ההדר שהוא הדר וכבוד, כמו שאמר יהיה כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו כו'".

ובשני עניינים אלו הרי הוא מחטיא את הרבים ומטמא את אחינו בני ישראל הנתונים בשביה אצלו, וממעט את בני ישראל מפריה ורביה. ה' יצילנו אותנו ואת כל בית ישראל מעוונותיו וממצוותיו, ואל כל הרחמנים הלוחמים בעדו כאילו מרחמים הם על הקהילה ייאמר, אמת הוא עד כמה גדולה הרחמנות על הקהילה שכך מנהיגם מתאכזר עליהם ומאמלל את חייהם בכל רגע שעדיין נתונים הם תחת ידיו הטמאות והמרושעות.

והעצה לעניינים אלו היא רק לפרסם את גודל רשעותו כמה שיותר, ובכל צורה ואופן שאפשר, שידעו כל אחינו בני ישראל בכל מקום שהם לא להיכשל בפגע נורא זה, ופשוט הוא שאם יעשו כהלכה לנדותו ולהחרימו ולפרסם מעשיו שיהיה בזה תועלת גדולה לאחינו בני ישראל בגשמיות וברוחניות, וכפי המובן מעובדות אלו, בכל המלחמה הזאת שלוחמים כנגדו יש בו, בין יתר המצוות והזכויות הרבות והעצומות, משום מצות הכנסת כלה והבאת שלום בין איש לאשתו שהם מהדברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא.

אליעזר מרים יד בתורת משה ופונה לערכאות של גוים

כחלק ממערכה כבדה זו הקימו את 'קו ברסלב', ששם מפרסמים את החנפים ומפרסמים עושי רשעה ומקחים שיני הרשעים ומחרפים ומבזים מביישים ומשפילים את אליעזר המתועב וחבורתו, ויש שלוחה בקו זה שכל ייעודה לעשות ליצנות מעבודה זרה – אחר שהוא עושה עצמו אלוה, והדבר חורה למנוול זה וסייעתו הארורה, ותבעו את חברי המערכת לבית המשפט האזרחי, והרשע עצמו חתם על יפוי כח כשהתביעה היא ע"י הרשעים עושי דברו, ובזה עברו על האיסור החמור והנורא המבואר בשו"ע (חו"מ סי' כ"ו ס"א) וז"ל "אסור לדון בפני דיני ובערכאות שלהם אפילו בדין שדנים כדיני ישראל, ואפילו נתרצו שני בעלי הדינים לדון בפניהם אסור, וכל הבא לדון בפניהם הרי זה רשע וכאילו חירף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו עליו השלום".

וז"ל הסמ"ע (סק"ב) "אפילו בדין שדנים כדיני ישראל, ילפינן לה דכתיב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם – ולא לפני האומות, דמשמע אפילו אלו המשפטים עצמם שדנים דיני ישראל לא ישמע על פיהם לדון לפניהם. וכאילו חירף וגידף, ילפינן לה מדכתיב בפרשת האזינו כי לא כצורינו צורם ואויבינו פלילים, כשאויבינו פלילים זהו עדות

לעילוי יראתם, כן פירש רש"י והרמב"ן בפרשת משפטים. והרים יד בתורת משה רבינו ע"ה, דמדהניח דייני ישראל והלך לפני דייני עכו"ם, מראה כאילו תורת משה רבינו ע"ה ומשפטיו אינו אמת ח"ו, עכ"ל.

דין המיצר לציבור ומצערן

וכמובן שאלו הרוצים לעזור ולסייע לעושי רשעה טוענים שהרי מצד מנהלי המערכה נגד ברלנד מעשיהם חמורים יותר, שהרי מסרו את אותו רשע לתפיסה ויושב מאחורי סורג ובריח, וכן אלו המתפרעים מביניהם והכו ופצעו בתוך מערכה זו מסרו אותם ויש להם משפטים, והרי כל זה דינו כמוסר שהוא חמור יותר מאשר לתבוע תביעה פרטית בערכאות, ואין לו חלק לעולם הבא כמבואר בשו"ע (חו"מ סי' שפ"ח ס"ט) וז"ל "וכל המוסר ישראל ביד גויים בין בגופו ובין בממונו אין לו חלק לעולם הבא", ועיי"ש בש"ך (סקנ"ג).

אך ברוך ה' שלא השבית לנו גואל, וה' איש מלחמה והוא הלוחם, ואין העוסקים אלא שליחי המקום לבער קוצים מכרם בית ה', וכל מעשיהם עפ"י רבנים ודיינים עפ"י התורה והשו"ע.

ובאמת הדרך שהגיע עניין העבירות של ברלנד למשטרה הייתה כך, שאלו שידעו מכך דיברו בזה עם כמה וכמה אנשים, ואז פחדו ברלנד ואנשיו שיגלו זאת לרבים ולכך רדפו אותם והיכו אותם מכות רצח עד שהיו בסכנת ובפחד מות, ורק אז כדי להציל את עצמם היו חייבים לפנות למשטרה, וע"י זה נתגלה הדבר למשטרה. ולפי זה אין בזה כלל מסירה, אך באמת בעניין זה ודאי שמותר ומצווה וחובה למסור למשטרה וכמו שיבואר.

והנה ז"ל השו"ע (סי' שפ"ח סי"ב) "כל המיצר [כן גרס הש"ך סקנ"ט] הציבור ומצערן מותר למסרו ביד גויים להכותו לאסרו ולקנסו, אבל מפני צער היחיד אסור למסרו", וכתב הסמ"ע (סק"ל) "מפני צער היחיד אסור למסרו, והיינו דוקא מפני צער דעלמא, אבל אם מסרו בממון וכ"ש אם יסרו במכות ועונשי הגוף מותר כמש"כ בסעיף ט בהגה", ועל ההיתר למסור את המיצר לציבור ציין הגר"א (סקע"ב) שהוא כמו מסור, וכמו שמב' בגמ' (ראש השנה י"ז) וז"ל הברייתא "אבל המינים והמסורות והאפיקורסים שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים, ושפירשו מדרכי ציבור ושנתנו חיתיתם בארץ החיים, ושחטאו והחטיאו את הרבים כגון ירבעם בן נבט וחבריו, יורדים לגיהנם ונידונים בה לדורי דורות וכו', גיהנם כלה והם אינם כלים כו" עיי"ש, והיינו כמו שמותר למסור את המוסר לכך מותר למסור את המיצר לציבור שחז"ל דימו אותם יחד.

וז"ל הרמ"א (שם ס"ז) "יש אומרים שאדם המוכה מחבירו יכול לילך ולקבול לפני גויים אע"פ דגורם למכה היזק גדול", וכתב הש"ך (סקמ"ה) וז"ל "מהר"ם מריזבורק, מצוה לכל אדם להגיד לשופט פלוני הכה פלוני ועוד הולכים בכעסם תעשה כך שלא יוסיף עוד, ואם יעליל השופט עליו וייקח כל אשר לו פטור המגיד, שאל"כ אין לך אדם מציל את חבירו מיד מכה, ודאי אם יכול להציל ע"י אחד מאיבריו יעשה כרב הונא דקץ ידא, או שמא יותר טוב שיגיד לשופט ויפסיד ממון משיחסר אחד מאיבריו", עכ"ל מהר"ם וכו', הכא להציל הוא בא וא"א להצילו אם לא

שיגיד לשופט וע"י כך הוא מפסיד ממון וכו' עיי"ש, והיינו שבאופן שיכולים להציל את המוכה ע"י שימסרו את המכה לשופט או ע"י שיחסרו אחד מאיבריו, הסתפק מהר"ם מריזבורק מה עדיף לעשות.

עוד יש לדון מצד דין רודף, שכיוון שהוחזק לרדוף אחר עריות ומותר להציל בנפשו מותר גם למסרו שלא יעשה עוד, ומבואר דין זה בארוכה בקונטרס דם רעך מגדולי הפוסקים, שם העלו שבנידון עובר על איסורי עריות ופוגע בבני ובנות ישראל תמימים ותמימות שאין לאל ידם להינצל מפגיעתו הרעה והטמאה, לא רק שמותר הדבר למסרו למשטרה, אלא שהוא מצווה רבה וחובה גמורה, ולהיפך, עוון גדול ביד השוכר עורך דין לשחררו מבית כלאו, קחנו משם.

היוצא מכל זה, שכיוון שיש כל כך הרבה הזיקות מאליעזר הרשע וכמו שהתבאר, הרי הוא מיצר לציבור ומצערן ומותר ומצווה וחובה למסרו, וכן כיוון שהוחזק לרדוף אחר עריות מותר ומצווה וחובה למסרו, וכל אלו המכים התבאר שכדין וכהלכה עושים אלו שמסרו, ובפרט במערכה ציבורית שאינו עניין פרטי, אלא רוצים במה שמכים ופוצעים ומזיקים להחליש את כח המחאה שירעדו ויפחדו מהם, א"כ הרי הם בכלל המיצר לציבור ומצערם ומצווה למסרם כמו שהתבאר.

וכל זה אינו שייך בתביעת אליעזר הרשע וסייעתו, שהוא תביעה על הוצאת דיבה וכדו' שהיא תביעה ממונית, שבזה אין כל היתר לתבוע דרך הערכאות, אלא צריך לתבוע כדין בדין תורה, וכיוון שהלכו לערכאות הרי הם מרימים יד בתורת משה כמו שהתבאר.

סוף דבר – לא לעזוב את המחלוקת

הנה ז"ל השערי תשובה (ש"ג אות ל"ג) "לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלוקים הוא, הוזהרנו בזה להאמין שלא יקרנו נזק מצד משפט הצדק כאשר לא נכיר בו פנים, כמו שאמרו רבותינו (פסחים ה:): שלוחי מצוה אינם ניזוקים לא בהליכתם ולא בחזירתם, וזהו פירוש כי המשפט לאלוקים הוא שלא יבואכם נזק בסיבתו".

ושם עוד (אות נ"ט) "מי שאינו מחזיק במחלוקת על המתייצבים על דרך לא טוב ומושכי העוון, הרי הוא נענש מפשעיהם לכל חטאתם, ועובר בלאו שנאמר ולא תשא עליו חטא וכו', ונאמר אורו מרוז אמר מלאך ה' ארו ארור יושביה כי לא באו לעזרת ה' בגבורים, ונאמר לא תגורו מפני איש, וכל מי שהוא לשם יתברך ימסור נפשו על קדושת השם, שנאמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי, ונאמר וירא פנחס וגו' ויקח רומח בידו, וחובה על כל ירא אף כי אוהב טהר לב להעיר קנאה כי יראה והנה יד שרים וסגנים במעל, ואמרו רבותינו ז"ל כל פרצה שאינה מן הגדולים אינה פרצה, שנאמר ויד השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה", ע"כ לשון קדשו של רבינו יונה.

כמה נצרכים דברי קודש אלו למערכה קדושה זו, והנה תהילה לאל כח הרשעים פוחת והולך ומאידיך כח הלוחמים בהם הולך וגדל, וממילא החשש והפחד ברוך השם פוחת והולך, ואשרי הממהר להצטרף למערכה זו בזמן שיש עדיין עוד בחינה של מסירת נפש, כי כפי הנראה בעזרתו יתברך כבר קרובה ההבטחה שהובטחנו ע"י חז"ל בירושלמי (שביעית פ"י ה"א) "מצויים הם בעלי זרוע ליפול", והיא הלכה פסוקה בשו"ע (ח"מ סי' קי"א סעיפים י"ב י"ג) וז"ל "אבל גולן אנס אינו טורף ממשועבדים, מפני שמצויים הם בעלי זרוע ליפול וסוף שיגבה חובו" עיי"ש.

והנה עניין זה הוא הבטחה שיהיה כן בסוף, אך מי יודע כמה זמן ומתי יהיה זה, אבל עכשיו שאנו רואים איך שהולכים הלך וחסור וכל כוחם מתמעט והולך כפרי החג, נראה הדבר שבקרוב יבא יומם בעזרתו יתברך, ועוד שהרי אנו מצויים להאמין שלא יקרנו נזק מצד המשפט כאשר לא נכיר בו פנים, וכמו שאמרו חז"ל שלוחי מצוה אינם ניזוקים וכמו שכתב הרבינו יונה בדבריו שהבאתי לעיל, על כן ראוי לכל ירא ה' לבא לעזרת ה' בגבורים, וכמו שפירש רש"י (שופטים ה' כ"ג) כביכול שמי שהוא עוזר את ישראל כעוזר את השכינה ולגדור גדר ולעמוד בפרץ.

והנה לא נעלם ממני מך ערכי אשר עניין זה ראוי לגדולי הדור לעסוק בו ולא לתלמיד ונער כמוני, אך היות וראיתי שמצוה זאת אין לה דורשים והמכשלות נוראות הם, וחילול השם שיש בזה הוא גדול לאין שיעור, ואמרו חז"ל במקום שיש חילול השם אין חולקים כבוד לרב, והלכה פסוקה היא בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ב סי"א) "לאפרושי איסורא, כגון שרואה אדם שעובר עבירה מפני שאינו יודע שהוא אסור או מפני רשעותו, מותר להפרישו ולומר לו שהוא אסור בפני רבו, שבכל מקום שיש חילול השם אין חולקים כבוד לרב", על כן במקום שאין אנשים השתדלתי להיות איש וכתבתי מה שמצאה ידי בזה.

ונצא בתפילה שהשם יתברך יערה עלינו רוח טהרה ממרום, ולא ישמע עוד קול צווחה ושבר בינינו, ונזכה שיתהפך הכל לטובה בביאת גואל צדק במהרה, ויקויים בנו מקרא שכתוב בפסוקים האחרונים המסיימים וחותמים כל נבואות הנביאים (מלאכי ג'): "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו, והיו לי אמר ה' צבאות ליום אשר אני עושה סגולה וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו העובד אותי, ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו, כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושה רשעה קש וליהט אתם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שרש וענף, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה", במהרה בימינו אמן.